

Daniel Rieder

Kiinteistöjen tilapäiskäytön haasteet ja mahdollisuudet

Tapaus Helsingin yliopiston Geo- ja maantieteiden laitoksen Tilapioneerit-projektikurssi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja AMK

Kulttuurituotanto

Opinnäytetyö

02.05.2017

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Daniel Rieder Kiinteistöjen tilapäiskäytön haasteet ja mahdollisuudet Tapaus Helsingin yliopiston Geo- ja maantieteiden laitoksen Tilapioneerit-projektikurssi 47 sivua 02.05.2017
Tutkinto	Kulttuurituottaja (AMK)
Koulutusohjelma	Koulutusohjelma Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja	Lehtori Laura-Maija Hero
<p>Opinnäytetyössäni tutkin tilapäiskäytön haasteita ja mahdollisuuksia. Lähestyn aihetta Helsingin yliopiston Geo- ja maantieteiden laitoksen vuosina 2013-2016 järjestämien Tilapioneerit-projektikurssien kautta. Kurssien teemana oli tilapäiskäytöt aluekehittämisen välineenä.</p> <p>Työni on tapaustutkimus, jonka aineisto koostuu kurssien opiskelijoiden laatimista ennakkotöistä sekä loppuraporteista. Niissä opiskelijat ideoivat tilapäiskäyttökonsepteja kulloisellekin kohdealueelle sekä pohtivat tuotantojen mahdollisuuksia ja haasteita.</p> <p>Työni teoreettinen pohja on tilapäiskäytöissä, ja tarkastelen niitä osana laajempaa kaupunkikehitystä. Tilapäiskäytöillä tarkoitetaan tyhjillään tai vajaakäytössä olevan rakennuksen tai maa-alueen väliaikaista aktivointia johonkin muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Monissa tapauksissa tilapäiskäytöt luovat kasvualustan lukuisille omaehtoisille kulttuuritoiminnoille joko tilapäisesti tai pysyvästi.</p> <p>Tuottajan rooli voi tilapäiskäytöissä vaihdella niin fasilitaattorin kuin itse tilapäiskäyttäjän välillä. Tilapioneerit-projektikurssilla opiskelijat saivat hetkellisesti mahdollisuuden kokeilla tilapäiskäyttäjän asemaa ja kurssin järjestäjät toimivat fasilitaattoreina. Toimin itse kurssilla avustavassa roolissa 2013-2014 sekä tuottajana vuonna 2016.</p> <p>Tulosten perusteella voidaan sanoa, että tilapäiskäyttö nähdään moneen eri käyttötarkoitukseen soveltuvana työkaluna, joka ei aina vaadi suuria resursseja. Opiskelijoiden vastauksissa korostuivat erityisesti mahdollisuudet yhteisöllisen ja osallistavan toiminnan toteuttamiseen. Nimetyt haasteet liittyivät esimerkiksi pelkoon toiminnan vastustamisesta tai korkeasta osallistumiskynnyksestä, joka tekisi tapahtumasta vaikeasti lähestyttävän.</p> <p>Esiin nousi myös poikkeuksellisten, ei-tapahtumakäyttöön alun perin suunniteltujen tilojen asettamat vaatimukset. Tulosten pohjalta voidaankin todeta, että erityisesti haastavissa tiloissa toteutetuissa väliaikaiskäytöissä ammattituottajan rooli vähintään fasilitoijana tai mentorina nousee onnistumisen kannalta erityisen tärkeäksi.</p>	
Avainsanat	Tilapäiskäyttö, kaupunkikehitys, fasilitointi

Author(s) Title Number of Pages Date	Daniel Rieder Challenges and possibilities of temporary uses Case "Tilapioneerit" project course organized by Department of Geosciences and Geography of Helsinki University 47 pages 2nd May 2017
Degree	Cultural Manager (Bachelor's Degree)
Degree Programme	Degree Programme in Cultural Management
Specialisation option	-
Instructor	Laura-Maija Hero, Lecturer
<p>In my thesis I examine the possibilities and challenges of temporary uses. I approach the topic throughout the Tilapioneerit project course, which was organized by the Department of Geosciences and Geography of Helsinki University during 2013–2016. The main subject of the course is temporary uses as a tool of urban planning.</p> <p>The work is a case study. The source material consists of course essays, which were written by the students who attended the Tilapioneerit course during 2013–2016. In the essays students consider different ways of temporary use and what kind of challenges they may face.</p> <p>The theoretical background of this work lies on temporary uses and I study the theme as a part of urban development. Temporary use is a practice that aims to revitalize a misused or a completely empty space. In many cases temporary uses create new opportunities for numerous autonomous culture activities temporary or permanently.</p> <p>The role of a producer in temporary uses varies between the facilitator and a temporary user. In the Tilapioneerit project course students had a possibility to try the role of a temporary user and the organizers worked as facilitators. I worked in the project course as an assistant during 2013–2014 and as a producer in 2016.</p> <p>Based on the results it can be said that temporary uses are seen as a tool that is suitable for many occasions and doesn't need much resources. Most of the students saw temporary uses as a key to communal activity and a way to make an impact on the surrounding society. Named challenges were mostly about facing protest of temporary uses, limited resources or poor participation possibilities. The study shows that the role of a professional producer as a facilitator or as a mentor is particularly valuable in temporary uses carried out in challenging spaces.</p>	
Keywords	Temporary use, urban development, facilitating

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kiinteistöjen tilapäiskäyttö ilmiönä	3
2.1	Mitä tilapäiskäyttö on?	3
2.2	Tilapäiskäyttö kaupunkisuunnittelun välineenä	4
2.3	Keitä ovat tilapäiskäyttäjät?	8
2.4	Tilapäiskäyttö Suomessa ennen ja nyt	10
3	Tapaus: Tilapioneerit-projektikurssi	13
3.1	Kurssin tausta ja rakenne	14
3.2	Kurssin toteutukset vuosina 2013-2016	15
3.3	Kurssien järjestäjät	19
4	Tutkimusmenetelmät ja aineisto	20
4.1	Tutkimuskysymykset	20
4.2	Tapaustutkimus	21
4.3	Dokumenttianalyysi ja sisällönanalyysi	21
4.4	Aineisto	22
5	Tutkimuksen tulokset	23
5.1	Mahdollisuudet tilapäiskäytössä ilmiönä	24
5.2	Mahdollisuudet tuotannossa tilapäisessä tilassa	28
5.3	Haasteita tilapäiskäytössä ilmiönä	31
5.4	Haasteita tuotannossa tilapäisessä tilassa	33
5.5	Yhteenveto yleisistä teemoista	37
6	Pohdintaa	41
	Lähteet	44

1 Johdanto

Helsingin kaupungissa on runsaasti alueita ja kiinteistöjä, jotka ovat elinkeinorakenteen tai talouden muutosten ja kiinteistöjen vanhenemisen seurauksena tyhjiillään (Hernberg 2014). Monet näistä tiloista ovat erityisesti kulttuurialan kiinnostuksen kohteena, sillä ne nähdään hedelmällisenä maaperänä monille kulttuuritoiminnoille. Kaupungin kehitys on kulttuurituotannon kannalta relevantti tekijä, sillä olemassa olevien kiinteistöjen kallistuminen, uusien toimipaikkojen synty sekä vanhojen tilojen saaminen kulttuurikäyttöön vaikuttaa suoraan kaupungin kulttuurikentän elinvoimaisuuteen.

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa tutkin tilapäiskäyttöä ilmiönä sekä teen näkyväksi siihen liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Tarkastelen tuotantoa väliaikaisissa tiloissa, joissa olen sekä tuottanut itse että fasilitoinut ”amatöörituottajien” toteuttamia tapahtumia vuodesta 2013 lähtien. Työlläni pyrin tarjoamaan kulttuurituottajille eväitä ja innostusta toimia sekä tilojen väliaikaiskäytön mahdollistajana että tilapäiskäyttäjänä itse. Tavoitteeni on edesauttaa kulttuuritoimijoita, niin ammattilaisia kuin amatöörejäkin, jotka työskentelevät kaupungin kulttuurisen elinvoimaisuuden edistämiseksi.

Oma kulttuurituottajan taipaleeni sai alkunsa vuosina 2010-2012 tuotetuista tapahtumista, jotka pidettiin tiloissa, jotka eivät enää olleet alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisessa käytössä. Tällaisia tiloja olivat esimerkiksi entiset toimistotalot, logistiikkarakennukset sekä vanhat leiritilat. Sittemmin tuotannot vastaavissa tiloissa ovatkin muodostuneet intohimokseni ja poikineet lukuisia mielenkiintoisia työmahdollisuuksia.

Yksi menneistä töistäni on osana Kalasataman Väliaika -projektia toteutetun Kalasataman Konttiaukio -tapahtumakentän koordinaattorin pesti kesällä 2014. Toinen merkittävä työsuhte alkoi vuodesta 2016, jolloin aloitin kurssiopettajana ja tuottajana Yliopiston Geo- ja maantieteen laitoksen projektikurssilla. Tätä ennen olin toiminut kurssilla avustavissa tehtävissä vuosina 2013 ja 2014. Vuodesta 2013 järjestetty Helsingin Yliopiston ja AALTO-yliopiston opiskelijoille suunnattu Tilapioneerit-projektikurssi on kokonaisuus, jossa tutustutaan käyttötarkoitukseltaan muuttuviin tai vajaakäyttöisiin alueisiin ja tiloihin sekä ideoidaan ja kehitetään toimintaa niihin. Osana kurssia opiskelijat tuottavat kohdealueeseen, yleisemmin tyhjiillään olevaan rakennukseen, kaupunkitapahtuman, jossa kurssilla ideoituja toimintoja testataan käytännössä. Kurssi jatkuu myös vuonna 2017.

Olen saanut viime vuodet seurata tilojen väliaikaiskäyttöä ilmiönä sekä siihen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. Opinnäytetyössäni tarkastelen aihetta vuoden 2013-2016 Tilapioneerit-projektikurssien ennakkotehtävien ja loppuraporttien kautta, sillä aineisto tarjoaa hyvän kuvan opiskelijoiden näkemyksistä aiheesta. Työn tulokset antavat eväitä kehittää toimintaa, jossa kulttuurituottaja toimii fasilitaattorina, ja lopullinen työ syntyy ”amatöörituottajan” käsissä.

Tilapioneerit-projektikurssi on osoittanut, että kiinnostus kaupungin muutokseen kulttuurin näkökulmasta on suurta. Erityisesti omaan ympäristöön vaikuttaminen on monille nuorille tärkeää ja sen eteen ollaan valmiita ryhtymään suuriinkin tuotantoihin ilman ammatillista osaamista tai -mentorointia. Väliaikaiskäytössä olevissa tiloissa nähdään paljon potentiaalia oman elinympäristön elävöittämiseen sekä laaja-alaisen epäkaupallisen toiminta-alustan kimmokkeena.

2 Kiinteistöjen tilapäiskäyttö ilmiönä

Tilapäiskäyttö on tutkimuksessa verrattain nuori aihepiiri ja se liittyy useaan eri tieteenalaan. Ilmiö on syntynyt talouden elinkeinorakenteen muutoksen seurauksena ja se on kiinnostanut niin sosiologeja, maantieteilijöitä kuin kulttuurin tutkijoitakin. Aihetta on tutkittu muun muassa kaupunkiaktiivisuuden, aluekehityksen sekä kiinteistökehityksen näkökulmasta. Yhteistä tutkimuksille on kuitenkin se, että tilojen tyhjäksi jääminen nähdään rakenteellisena osana isompaa kaupungin kehitys- ja muutosprosessia (ks. esim. Urban Pioneers 2007, Lehtovuori ja Ruoppila 2012, Huttunen 2014). Viime vuosina tilapäiskäyttö on ollut esillä kulttuurin kentällä, sillä kaupungit ovat alkaneet hyödyntää sitä enenevässä määrin omassa toiminnassaan. Tilapäiskäyttö sinänsä ei ole uusi ilmiö vaan sitä on ollut jossain määrin aina.

Yksi tilapäiskäytön kannalta urauurtava tutkimushanke on vuosina 2001-2003 tehty ”Urban Catalysts: Strategies for Temporary Uses – Potential for Development of Urban Residual Areas in European Metropolises”. Euroopan unionin rahoittamassa laajassa hankkeessa tutkittiin tilojen väliaikaista käyttöä ja niiden potentiaalista hyödyntämistä kaupunkisuunnittelussa ja -kehittämisessä useassa eurooppalaisessa kaupungissa. Hankkeen pohjalta on julkaistu lukuisia aihetta käsitteleviä julkaisuja, joista osaa käytän opinnäytetyöni lähteenä.

2.1 Mitä tilapäiskäyttö on?

Termi tilapäiskäyttö tai väliaikaiskäyttö tarkoittaa tyhjiillään tai vajaakäytössä olevan maan tai rakennuksen väliaikaista aktivointia. Tällainen toimenpide on esimerkiksi tilan vuokraaminen toiselle taholle tietynlaisin ehdoin. (Hernberg 2014, 42.) Tilapäiskäyttö on lähtökohtaisesti määräaikaista, kokeilevaa ja ketterää. Tilapäisellä käytöllä voidaan viitata niin kaupunkitilan omaehtoiseen muokkaamiseen kuin tilapäisten toimintojen hyödyntämiseen osana aluesuunnittelua (Huttunen 2016, 5). Tilapäiskäytöstä löytyisi lukuisia esimerkkejä kaupunkiaktiivisuuden saralta, mutta tässä työssä tarkastelen aihetta ensisijaisesti kaupunkisuunnittelun, ja erityisesti Helsingin näkökulmasta.

Tilapäiskäyttö eroaa tilan pysyvästä käytöstä ensinnäkin siten, että siinä tilaa tai aluetta käytetään tarkoitukseen, johon sitä ei ole alun perin suunniteltu. Esimerkiksi kokonaan tai osittain tyhjilleen jäänyt vanha tehdasalue voi toimia pienyrittäjien toimitiloina tai museona. Rakennuksen tai maa-alueen tilapäiskäyttö sijoittuu tavallisesti ajankohtaan,

jolloin sillä ei ole kysyntää alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Tällöin tilaa hyödyntää joku muu kuin sen alkuperäinen käyttäjä. Periaatteessa mikä tahansa rakennuksen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeava käyttö voidaan nähdä tilapäiskäyttönä (Lehtovuori ja Ruoppila 2012, 30).

Talouden ja elinkeinorakenteen muutokset johtavat erilaisten tilojen ja alueiden jäämiseen tyhjilleen. Tällaisia muutoksia ovat muun muassa logistiikan ja kaupan kehitys sekä paineet karsia tilojen käyttökustannuksista. Väestörakenteen muutokset ovat myös omiaan vaikuttamaan tilojen vajaakäyttöön tai tyhjenemiseen. Länsimaissa syntyvyys laskee, minkä johdosta esimerkiksi lastentarhoille ja kouluille on entistä vähemmän käyttäjiä (Urban pioneers 2007, 21).

Lisäksi kiinteistöt vanhenevat niin, että ne eivät enää vastaa nykypäivän vaatimuksia alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Rakennuksen käyttötarpeet muuttuvat kuitenkin nopeammin kuin rakennusten elinkaari tulee tiensä päähän. Tällöin syntyy mahdollisuuksia tilapäiskäytölle. (Hernberg 2014.) Helsingin kaupungilla potentiaalisia tilapäiskäyttökohteita on harvinaisen paljon, sillä se omistaa merkittävän määrän kiinteistöjä, ja monet niistä edustavat vanhaa rakennuskantaa.

Esimerkkejä tällaisista käyttötarpeiden muutoksesta on lukuisia. Esimerkiksi tuotteiden täsmälliseen toimitusmäärään ja -aikaan tähtäävä Just-In-Time -periaate logistiikka- ja kauppa-alalla on tehnyt monista kaupungeissa ja sen välittömässä läheisyydessä olevista varastokiinteistöistä tarpeettomia (Lehtovuori ja Ruoppila 2012, 32). Lisäksi kaupungeissa vuokrien nousu houkuttelee paljon tilaa vaativat logistiikkayritykset hakeutumaan kehyskuntiin. Toinen tyypillinen käyttötarkoituksen muutos on kohdannut koppi-konttorit, jotka ovat jääneet epäsuosioon suhteessa tilakustannuksissa säästöjä tuoviin avokonttoreihin (Hernberg 2014, 32).

2.2 Tilapäiskäyttö kaupunkisuunnittelun välineenä

Rakennusten ja maa-alueiden tilapäistä käyttöä on aina ollut osana kaupunkien elämää. Lehtovuoren ja Ruoppalan (2011) mukaan tilapäiskäyttö on kuitenkin monipuolistunut ja jättänyt jälkensä yhä useampaan kaupungin alueeseen. Se nähdäänkin edellä mainitun Urban Catalyst -tutkimusprojektin mukaan yhä rakenteellisempänä osana kaupunkien kehitystä ja uudistumista Euroopassaa. Etenkin finanssikriisin myötä kiinnostus tilapäis-

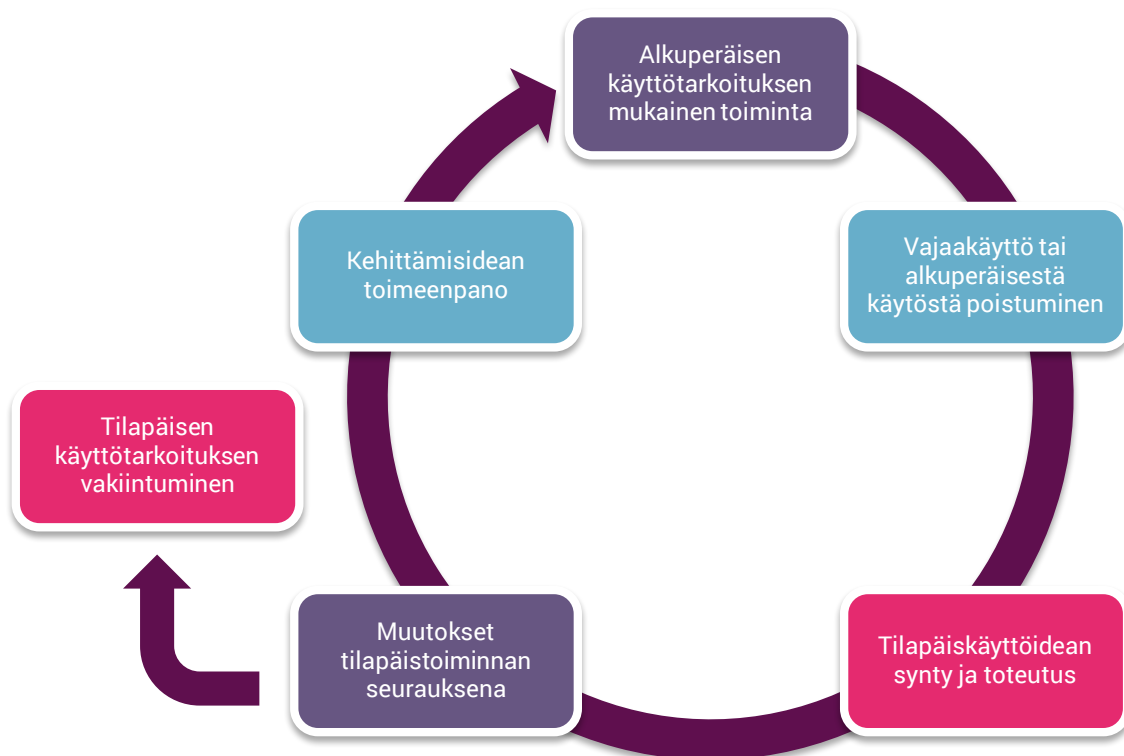
käyttöön osana kiinteistöjen kehittämistä on noussut (Hernberg 2014, 46). Myös Helsingin kaupunki on strategiaohjelmassaan vuosille 2013-2016 nimennyt tavoitteekseen osallistaa kaupunkilaisia kaupungin suunnitteluun ja kehittämiseen, minkä voisi ajatella tarkoittavan myönteisempää suhtautumista myös tilapäiskäyttöihin.

Tilanomistajien suhtautuminen kiinteistöihin on myös vähitellen muuttunut. Kiinteistöjä ei enää nähdä vain niiden mahdollisen arvon kautta, vaan niitä pyritään tarkastelemaan kokonaisvaltaisemmin. Merkittäväksi tekijäksi nousee tällöin myös ylläpitokustannukset: arvokkaankin kiinteistön pitäminen tyhjänä näyttäytyy entistä epäsuotuisampana ratkaisuna (Urban pioneers 2007, 22). Tilapäiskäytöstä saatavat vuokratulot voivat auttaa kompensoimaan tilan käyttökuluja esimerkiksi silloin, kun pysyvä toiminta on tauolla tai pidempiaikaista vuokralaista etsitään.

Tilapäiskäyttö on tyypillisesti määräaikaista, mutta ajanjaksoa voi vaihdella suuresti. Tilaa voidaan käyttää yhden, lyhyenkin jakson ajan, tai vaikka toistuvasti. Usein tilapäiskäyttö päättyy silloin kun rakennukselle tai alueelle laadittu suunnitelma jostakin perustavanlaatuisesta muutoksesta pannaan täytäntöön (Huttunen 2016, 5). Tällainen voi olla esimerkiksi rakennuksen purkaminen tai remontoiminen asuin- tai muuhun pysyvään käyttöön. Viimeaikainen esimerkki tästä Helsingissä on Kalasataman alue, johon palaan tarkemmin luvussa 2.4.

Tilapäiskäyttö voi myös juurtua alueelle ja saada vakituisen aseman (Lehtovuori ja Ruoppila 2012, 31). Moni toiminta voi kasvaa liiketoiminnaksi asti ja sulautua yhteen alueen muun toiminnan kanssa. Vaikkei ”alkuperäinen” tilapäiskäyttö jäisi pysyväksi, se voi kuitenkin käynnistää positiivisen kehityksen, jonka myötä kiinteistö tai koko alue uudistuu (Hernberg 2014, 39).

Helsingissä tunnettu esimerkki alueelle juurtuneesta ja vakiintuneesta tilapäiskäytöstä on Suvilahden alue. Entiselle voimalaitosalueelle on nykyään keskitetty lukuisia kulttuuritapahtumia ja -tiloja. Kyse ei olekaan enää varsinaisesti tilapäiskäytöstä, sillä alueelle ei etsitä muita käyttötarkoituksia vaan Helsingin kaupunki pitää nykyistä toimintaa sen vakituisena toimintana (Suvilahti-työryhmän raportti 2007).

Kuvio 1. Tilapäiskäytön aikasykli. Mukaelma Hernbergiltä (2014).

Tilapäiskäyttö voidaankin nähdä eräänlaisena syklinä osana kiinteistön elinkaarta ja kaupungin kehitystä, kuten kuviossa 1 kuvaan. Syklissä kehitys kulkee alkuperäisen käyttötarkoituksen päättymisestä tilapäiskäyttöideaan, sen aiheuttamiin muutoksiin, syntyneisiin kehittämisideoihin sekä mahdolliseen tilapäiskäytön vakiintumiseen. Vaikka tilapäiset toiminnot jäisivät määräaikaikaisiksi, niiden vaikutukset voivat olla kauaskantoisia. Parhaimmillaan tilapäiskäyttö palvelee sekä määräaikaikaisena että pysyväksi käyttötarkoitukseksi muodostumisen jälkeen niin tilan käyttäjää kuin myös sen omistajaa (Hernberg 2014, 44; Huttunen 2016, 7).

Tilapäiskäytöllä voi olla myös merkittävä rooli vaikuttamisessa. Esimerkiksi Ruotsin Umeåssa vuonna 2014 syntyi ja vakiintui asukkaiden aloitteesta kulttuurikeskus protestina kaupungin toiminnalle. Tuolloin vuoden kulttuuripääkaupunkina toimineessa Umeåssa tyhjennettiin lukuisia rakennuksia kaupallista tarkoitusta varten. Asukkaat kokivat, ettei heitä huomioitu riittävästi päätöksenteossa ja että heidän on itse luotava paikka kaupallisilta toimijoilta vapaata kokoontumista varten (Ottosson 2014). Onkin hyvä huomioda, että tilapäiskäytöt eivät suinkaan aina synny kaupungin tai muun tilanhallinnoijan siunauksella, vaan esimerkiksi talonvaltauksset ja muu kaupunkiaktivismi ovat osa ilmiötä.

Monissa tapauksissa tilapäiskäyttäjä kehittää aluetta tai kiinteistöä ja sen imagoa mutta samalla kilpailee mahdollisten paremminmaksavien vuokralaisten kanssa. Erityisesti tämä korostuu kohteissa, jotka ovat keskeisellä sijainnilla ja joissa kohteen omistajalla on kovia tulospaineita. (Urban pioneers 2007, 38.) Ajankohtainen esimerkki tällaisesta tilanteesta on Helsingin Konepajan alue, johon palaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Tilojen jääminen tyhjäksi ei suinkaan ole vain negatiivinen ilmiö. Sillä voi olla suurikin rooli kaupunkialueiden uudistamisessa. Huomattava toimija tällä saralla on Berliinin kaupunki, jossa monenlainen tilapäiskäyttö on jopa muodostunut viime vuosina matkailuvaltiksi ja kaupungin vetovoimaksi. (Hernberg 2014, 48). Tosin monista muista kaupungeista poiketen Berliinissä teollisten toimintojen vyöhyke on keskeisellä paikalla entisen Berliinin muurin kattaminen alueiden (no-man's land) johdosta. Tämä on mahdollistanut monipuolisen tilapäisen klubi-, taide- ja vaihtoehtoisen asumistoiminnan keskustan tuntumassa (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 42). Berliinin esimerkki havainnollistaa hyvin sitä, kuinka kaupunkien ja alueiden yksilöllinen historia vaikuttaa tilapäiskäyttöjen syntyseen ja mahdollisuuksiin.

Tilapäinen toiminta voi myös ikään kuin liittää unohdetun tai syrjäisen paikan osaksi läheistä kaupunkielämää. Ruotsissa tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi 1990-luvulta lähtien entisessä kalkkikaivoksessa toiminut tapahtumanäyttämö Dalhalla sekä kaupungin liepeillä oleva entinen Norbergin malmikaivos, jossa pidetään muun muassa samanniminen festivaali vuosittain. Parhaimmillaan tilapäiskäyttö yhdistää asukkaita sijoittumalla kaupunginosien väliin jääviin vajaakäyttöisiin teollisuus- ja joutomaa-alueisiin (Urban pioneers 2007, 17).

Tilan hallinnoijan näkökulmasta tilapäiskäytöllä voi olla monia hyötyjä. Tällaisia ovat esimerkiksi ylläpitokulujen kattaminen tilavuokrilla, houkuttelevan miljöö luominen, uusien käyttömahdollisuuksien kokeilu sekä käytön vandalismia ehkäisevä ulottuvuus (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 8). Useassa tapauksessa kiinteistönomistajan on kannattavampaa mahdollistaa tilapäiskäyttö kuin pitää tilaa tyhjiään (Hernberg 2014, 47).

Myös tilankäyttäjät hyötyvät tilapäiskäytön mahdollisuudesta. Väliaikaistilat voivat muun muassa mahdollistaa toiminnan käynnistämisen pienillä kustannuksilla, uusien toimintatapojen kehittämisen, toiminnan kokeilemisen uudella alueella, uusien verkostojen syn-

tymisen sekä synergiaedut muiden toimijoiden kanssa. (Hernberg 2014, 47.) Tilapäiskäyttö on kevyempää ja edellyttää vähemmän sitoutumista kuin tilan pitkäaikainen käyttö.

2.3 Keitä ovat tilapäiskäyttäjät?

Luvanvaraisen tilapäiskäytön kenttä jakautuu tyypillisesti neljään tahoön. Ensimmäinen on kiinteistön omistaja tai hallinnoija, jolla on tilapäiskäyttöä ajatellen potentiaalisia tiloja hallussaan. Toinen on julkinen valta, jonka positiivinen suhtautuminen, suotuisa lainsäädäntö ja toiminta-avustukset luovat pohjan tilapäiskäytön alulle. Kolmantena tulevat fasilitoijat, joita voivat olla niin yksityishenkilöt kuin yrityksetkin. Heidän keskeinen tehtävänsä on yhdistää tilan omistajat ja tulevat tilan käyttäjät toisiinsa tai tarjota fasilitoimia esim kaupungin omistamia kiinteistöjä tilapäiskäyttöön. Neljäntenä ovat itse tilapäiskäyttäjät. (Urban pioneers 2007, 38-39.)

Tilapäiskäyttäjä on tyypillisesti henkilö tai taho, jolla on tarve kohtuuhintaiselle tilalle ja aikomus luoda jotain uutta ympäristöönsä. Yleensä kyseessä on epäkaupallisella pohjalla toimiva, mutta esimerkiksi luovan alan toimija voi luoda toiminnalleen kaupalliset edellytykset tai kokonaan uuden tuotteen tai palvelun. Tilapäiskäyttäjille on usein yhteistä se, ettei heillä ole suurta varallisuutta investoida toimintaansa ja käytössä olevaan tilaan. Sen sijaan heillä on usein kovasti tarmoa kehittää toimintaansa, jonka vaikutukset ovat enemmän sosiaaliset kuin taloudelliset (Urban pioneers 2007, 22).

Tilapäiskäytöstä on lähtökohtaisesti alueen tai kiinteistön omistajan kanssa sopimus, mutta toisinaan asioita tapahtuu omistajan selän takana. Tarvittavien lupien ja turvallisuusmääräysten täyttäminen voi olla vaikeaa, jos kiinteistö on alunperin suunniteltu toisenlaiselle toiminnalle. Suomessa tilankäyttöön liittyvä lainsäädäntö on ylipäänsä varsin tiukkaa, ja tiloissa saatetaan toteuttaa toimintaa myös viranomaisohjeiden vastaisesti. Esimerkiksi Helsingin entinen kulttuurijohtaja Stuba Nikula (2012, 21) on kritisoinut Suomen lainsäädäntöä ja esittänyt, että tilapäiskäyttöjen helpottamiseksi tarvittaisiin muutoksia erityisesti rakennusvalvontaviraston tapaan tulkita lakeja. Hänen mukaansa tilapäiskäytöissä vuokranantajan ei myöskään aina tarvitse tietää, mitä kiinteistössä tapahtuu.

Tilapäiskäyttö voi omistajan tahdosta poiketen jatkua suunniteltua pidempään, mihin saattavat vaikuttaa esimerkiksi haasteet uudistaa rakennus suojelumääräysten takia tai

tilapäiskäyttäjien ja heidän tukijoidensa kova vastustus. Tällainen uhkakuva vaikuttaa myös toisinaan kiinteistönomistajien ennakkoluuloiseen suhtautumiseen kiinteistön luovuttamiseen tilapäiskäyttöön (Hernberg 2014, 46).

Myös väliaikaisen tilankäyttäjän näkökulmasta tilojen väliaikaisuudessa on riskinsä. Toiminta voi olla pidettyä ja tilaan muodostua vahva tunneside, mutta tilan hallinnoijalla on lopulta valta päättää sen tulevaisuudesta. Helsingissä hyvä esimerkki tällaisesta intressien ristiriidasta on VR:n entisten toimitilojen kohtalo nykyisellä Konepajan alueella. Rakennuksessa on lukuisia pienyrittäjiä sekä pidetty tapahtumatila Konepajan Bruno. Syksyllä 2016 mediahuomiota saivat VR:n aiheet myydä koko rakennus pois Bauhaus-rautakauppa- ja -palvelusketjun toimintaa varten. Suunnitelmien estämiseksi kerättiin kansalaisadressi, johon saatiin yli 10 000 nimeä. Kansalaisten painostus tehosikin päättäjiin ja kauppa jäi toteutumatta (Vehkasalo 2017).

Monessa tapauksessa tilojen hallinnoija on julkinen taho, kuten Helsingin kaupungilla Tilakeskus. Pelkästään valtion tiloja hallinnoiva Senaatti-kiinteistöt omistaa kaiken kaikkiaan noin 6,5 miljoonaa neliötä tilaa. Tyhjiillään oleva kiinteistö on voinut siirtyä kaupungille tai valtiolle monien vaiheiden jälkeen tai se on lähtökohtaisesti yhtä käyttötarkoitusta silmällä pitäen rakennettu. Tällaisia jälleenvuokrausta ajatellen hankalia tiloja ovat esimerkiksi sairaalat ja muut hoitolaitokset jotka toimintojen keskittämisen myötä jäävät tyhjilleen. Erityisen haastavina pidetään syrjäisillä seuduilla sijaitsevia lakkautettuja varuskuntien kiinteistöjä, joita vuosina 2013-2014 vapautui alkuperäisestä käytöstä peräti 280 000 m². (Hernberg 2014, 37.)

Julkisella taholla ei usein ole riittävästi resursseja tai osaamista kehittää alueita tai rakennuksia. Tilapäiskäytöllä puolestaan on taipumusta kerätä ympärilleen erilaisista toimijoista koostuvaa klusteria. Samalla se vetää puoleensa uusia alueesta tai kiinteistöstä kiinnostuneita muodostaen laajan verkoston, jonka tahtotilaksi voi muodostua tilapäiskäytön vakiinnuttaminen – joskus myös vastoin omistajan aikeita. Sijainnin lisäksi tilapäiskäytön onnistumisen kannalta laajan verkoston muodostumista pidetäänkin elinvoimaisen toiminnan perustana (Urban pioneers 2007, 42). Onkin nähtävissä, että alueiden kehittämistehtävä on alkanut valua julkiselta puolelta kolmannelle sektorille (Ratvio 2017).

Joissakin tapauksissa tilapäiskäyttö sijoittuu suojeltuun rakennukseen. Tällöin sekä kiinteistön omistaja että uutta käyttöä kiinteistölle ideoiva taho törmää moniin rajoituksiin.

Esimerkiksi suojeltu varastokäyttöön suunniteltu rakennus voi olla yleisötapahtumia ajatellen ongelmallinen esteellisten tai vähäisten poistumisteiden johdosta, ja muutostöiden läpivienti on monesti työlästä ja kallista. Toisaalta suojellut rakennukset on vaikeampi purkaa, mikä voi edesauttaa tilapäiskäytön syntyä. Sörnäisten Kruununamakasiini edustaa tällaista tilannetta, jossa tyhjälle kiinteistölle ei ole tiedossa uutta käyttöä edellä mainittujen haasteiden vuoksi (Heikonen 2010, 35).

2.4 Tilapäiskäyttö Suomessa ennen ja nyt

Suomessa tunnettu esimerkki varhaisesta tilapäiskäytöstä on VR:n Töölönlahden varastomakasiinit, jotka rakennettiin vuonna 1899. Tavaraliikenteen siirtyminen Pasilaan vuonna 1988 jätti kuitenkin varastorakennusten ryppään vaille alkuperäistä käyttötarkoitusta. Tilalle tuli lukuisia erillisiä vuokralaisia, vaikka päätös makasiinien purusta uuden Musiikkitalon tieltä oli jo olemassa. Töölönlahden makasiineille syntyi siitä huolimatta uudenlaista kaupunkikulttuuria kahviloineen, kirpputoreineen ja tapahtumineen. Toiminta jatkui aina vuoteen 2006, jolloin suurin osa jäljellä olevista makasiineista paloi vain kolme päivää ennen suunniteltua purkamisen aloittamista. (Peipinen 2012, 44-46.)

Helsingissä talonvaltausliikehdintä on ollut keskeisessä roolissa varhaisten tilapäiskäyttöjen kannalta. Tunnetuin näistä lienee vuonna 1979 Helsingin Ruoholahdessa sijainneen entisen maalivaraston ja asunnottomien yömajan valtaus. Lepakkoluolana tunnetun tilan valtaus loi sittemmin pohjaa muille toimitilavaltauksille. 1970-luvun lopusta lähtien lukuisat talonvaltaukset ovat pyrkineet luomaan tyhjentyneisiin kiinteistöihin nuorten omaehtoisia kulttuurin keskittymiä, kohtaamispaikkoja ja asuintiloja sekä synnyttämään erilaisia kulttuurihankkeita. (Peipinen 2012, 32.)

Suomessa tilapäiskäyttö onkin ollut hyvin pitkään käyttäjälähtöistä, jolloin kaupunkiaktiivit ovat omatoimisesti valjastaneet alkuperäisestä käytöstä poistuneet rakennukset omaan käyttöönsä. Kaupungin virkamiehille tilapäiskäyttö on ollut vieras ja ongelmallinen asia, eikä sitä ole nähty positiivisena voimavarana. Ratvion (2017) kokemuksen mukaan johtotasolla tilapäiskäyttöä on ylistetty ja toivottu kaupunkiin, mutta käytännössä lukuisa aloite on tyssännyt virkamiesten tympeään vastaanottoon. Hänen mukaansa yksittäisillä virkamiehillä onkin hyvin suuri valta: sopivassa asemassa oleva henkilö voi esimerkiksi päättää, ettei kaupungin hallinnoimaa tilaa anneta jonkin tilapäisen kulttuuritoiminnan käyttöön vastikkeetta tai edullisesti, vaikka organisaatiossa muut henkilöt kannattaisivat ideaa.

Viime vuosina kaupunkien ja muiden tiloja hallinnoivien tahojen suhtautuminen tilapäiskäyttöön on kuitenkin muuttunut asteittain hyväksyvämpään suuntaan muun muassa onnistuneiden paikallisten tilapäiskäytön esimerkkien ansiosta. Niitä ovat olleet toteuttamassa ja fasilitoimassa monet eri sektoreilla toimivat tahot, joista joitakin esittelen seuraavaksi.

Suomessa useampi yritys on viime aikoina pyrkinyt yhdistämään yhteen kiinteistöjen omistajat sekä tilapäisesti tilaa tarvitsevat tahot. Tällainen yritys on esimerkiksi helsinkiläinen kahden arkkitehdin luotsaama Hukatila oy. Yritys on aiemmin kehittänyt kiinteistöhallintamallia yleishyödyllisiin, epäkaupallisiin ja kaupallisiin tarkoituksiin ja paraikaa se yrittää luoda konseptia, jonka puitteissa vajaakäyttöisiä tiloja pystyttäisiin ottamaan käyttöön (Hukatila oy:n verkkosivut).

Vastaavaa pyrkii tekemään myös Kliffa Innovations, jonka tavoitteena on saada esimerkiksi vajaakäytössä olevat taloyhtiöiden tilat joustavaan tilapäiseen käyttöön. Yrityksen toiminta pohjautuu mobiilisovelluksen ja älylukkojen hyödyntämiseen, mikä mahdollistaa esimerkiksi ulkopuolisille kulttuuritoimijoille taloyhtiöiden vajaassa käytössä olevien koontumistilojen käytön lyhytaikaisesti (Kliffa Innovations oy:n verkkosivut).

Kaupallisten toimijoiden lisäksi fasilitaattorin roolia on käyttänyt lukuisa yhdistys tai muu vastaava taho, joka pyrkii valjastamaan tyhjiillään tai vajaakäytöllä olevat tilat taiteen ja kulttuuritoiminnan tarpeisiin. Esimerkiksi Hukatila ry (ei liity Hukatila oy:hyn) on fasilitoinut Tampereen alueella tontteja ja kiinteistöjä kulttuuritoimijoille, mistä se saikin vuonna 2012 kaupungin kulttuuriteko-palkinnon. Toiminnan idea on tarjota aktiivisille kaupunkilaisille eväät toteuttaa omia pieniä tapahtumia (Hukatila ry:n verkkosivut).

Helsingissä taas esimerkiksi Oranssi ry on 1990-luvulta asti ottanut käytöstä poistettuja tiloja omaehtoisen kulttuuritoiminnan tarpeisiin. Yhdistyksen toiminta on pyrkinyt vakiinnuttamaan toimintoja eri paikoissa, eikä näkemään niitä vain tilapäisinä ratkaisuin. Vaikka yhdistys on toiminut monissa kiinteistöissä lyhytaikaisesti, se on ehtinyt historiansa aikana fasilitoida hallinnoimiaan tilojaan lukuisiin nuorten projekteihin (Peipinen 2012, 73).

Viime aikoina Suomessa virkamiehet sekä kiinteistönomistajat ovat ruvenneet hyödyntämään tilapäiskäyttöä osana uusien kaupunginosien rakentamisprosessia. Tilapäiskäytön on todettu lisäävän alueen tunnettavuutta sekä sitouttavan alueen tulevia asukkaita alueeseen (Hernberg 2014, 46.) Erityisen ajankohtaiseksi tämä aihe tuli kun uusi Vuosaaren satama valmistui vuonna 2008, jolloin satamaan liittyvät toiminnot vähenivät tai lakkasivat kokonaan Jätkäsaarella, Pasilassa sekä Kalasatamassa (Helsingin Satama Oy:n verkkosivu).

Kalasatamassa entinen satama-alue oli aidattuna kunnes 2009 se päätettiin avata kaupunkilaisille ja tarjota eri toimijoille mahdollisuudet alueen tilapäiskäyttöön ennen kuin sinne suunnitellut asunnot 18 000 ihmiselle valmistuvat. Kalasataman-väliaika -projektin puitteissa entisellä satama-alueella toimi graffitaita, Ihana-kahvila, tapahtumakenttä Konttiaukio, kaupunkiviljelmä sekä taideinstallaatioita (Lindberg 2012, 23-34). Tämän lisäksi paikalle syntyi muita tilapäisiä toimintoja kaupunkilaisten omasta aloitteesta kuten mopojen kokoontumisajot sekä talkoovoimin rakennettu Sompasauna (ks. esim. Jakonen 2012).

Kalasataman satama-alueen tilapäiskäyttö oli siitä merkittävä, ettei se pitänyt sisällään sataman entisiä rakennuksia, vaan kaikki toiminnot tapahtuivat pääsääntöisesti kesäaikaan taivasalla. Etenkin vuosina 2010-2014 toiminut tapahtumakenttä Konttiaukio oli riippuvainen hyvästä säästä. Konttiaukiolla järjestettiin vuosittain noin 60 epäkaupallista tapahtumaa, jotka keräsivät parhaimmillaan tuhansia kaupunkilaisia entisen sataman joukkoille. Kalasataman Konttiaukio saikin vuonna 2011 Helsingin kulttuuriteko -kunniamaininnan (Uutta Helsinkiä -verkkosivusto 2012).

Tampereen kaupunki on myös tarttunut tilapäiskäytön antamiin mahdollisuuksiin ja pyrkii ottamaan yritykset, yhteisöt ja kaupunkilaiset mukaan tulevan kaupunginosan kehittämiseen. Hiedanrannan alue on keskustasta neljän kilometrin päässä oleva alue, jonne on tarkoitus suunnitella ja rakentaa kokonaan uusi kaupunginosa. Kaupunki aikoo käynnistää rakentamisen alueella 2020-luvulla ja tavoitteena on luoda 25 000 uutta asuntoa sekä 10 000 työpaikkaa alueelle (Hiedanrannan esite 2017).

Tällä hetkellä Hiedanrannassa sijaitsee entinen sellutehdas oheisrakennuksineen, jotka Tampereen kaupunki osti vuonna 2014. Tehtaan isointa tilaa hallinnoi nykyään paikallinen Swäg ry, joka on fasilitoinut sitä syksystä 2016 eteenpäin erityisesti tapahtumakäyttöön. Alueella on lisäksi iso sisäskeittihalli, pieniä yrityksiä, kelluva kaupunkipuutarha,

kahvila sekä työpajatoimintaa nuorille ja vaikeasti työllistyville. Toiminta on otettu kaupunkilaisten puolesta hyvin vastaan. Vuonna 2016 opastetut kävelyt alueen historiasta ja tulevaisuudesta ovat keränneet satoja alueesta kiinnostuneita ja Hiedanrannan 47 tapahtumaa saavuttivat arviolta yhteensä 13 000 kävijää (Hiedanrannan vuosiraportti 2016).

Tilapäiskäyttöä on Suomessa viime vuosina enenevissä määrin käytetty myös liiketoiminnan vauhdittamiseksi (Hernberg 2014, 46). Esimerkiksi Turussa vuokralaiskadosta kärsinyt kauppakeskus Forum tarjosi vuonna 2015 tyhjiä liiketilojaan tilapäiseen käyttöön. Tavoitteena oli elävöittää nuhjuista kauppakeskusta, lisätä sen vetovoimaisuutta kaupunkikulttuurin avulla ja houkutella uusia vuokralaisia sinne. Tämän seurauksena muun muassa yhdessä liiketilassa toimi vajaan vuoden verran vegeburger-ravintola, jossa esiintyi lukuisia DJ-muusikkoja. Kauppakeskus onnistuikin aikeissaan ja tätä nykyä se profiloi itseään persoonallisena designin, muotoilun, lifestylen ja muodin kauppapaikkana (Turun Sanomat 26.2.2015).

Lähitulevaisuudessa tilapäiskäyttö tulee näkymään vahvasti Malmin lentokentän alueella, jota ollaan kaavoittamassa asuinrakentamiseen. Ensimmäisten rakennusten uskotaan valmistuvan vasta 2020-luvulla, joten sitä ennen lentokenttä on oiva kohde tilapäisille käytöille. Helsingin kaupunginkanslia on esimerkiksi kerännyt tilapäiskäyttöehdotuksia verkkosivuillaan ja kaavaillut vuokraavansa lentokentän maa-alueita sekä lentokentän hangaaria tapahtumakäyttöön toukokuusta 2017 eteenpäin (Uutta Helsinkiä - verkkosivusto 2017). Suunnitelmat eivät ole sujuneet ilman ristiriitoja: lentokentällä on omat sinnikkäät puolustajansa, jotka haluaisivat säilyttää kentän alkuperäisen käyttötarkoituksen.

3 Tapaus: Tilapioneerit-projektikurssi

Helsingin Yliopiston Geo- ja maantieteen laitoksen tilapäiskäyttöä käsittelevä kurssi järjestettiin ensimmäisen kerran keväällä 2013. Kurssin kehittäjän ja kaupunkimaantieteen yliopistonlehtorin, Rami Ratvion (2017), mukaan ”tilapäiskäyttöä käsittelevät teemat olivat silloin niin pinnalla mediassa, mutta tieto aiheesta mediassa oli aika virheellistä ja paikoin vähän huvittavaa”. Siitä syntyi tarve koota aiheeseen hyvin perehtyneitä henkilöitä ja alalla toimivia ammattilaisia yhteen ja tehdä siitä projektimuotoinen kurssi.

3.1 Kurssin tausta ja rakenne

Kurssi järjestettiin ensimmäiset kerrat nimellä ”Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat” mutta se vaihtui sittemmin muotoon ”Tilapioneerit”. Samalla painopiste siirtyi kohti tilapäiskäyttöä. Aiheesta on vuosittain ollut kiinnostunut noin kolmekymmentä opiskelijaa, joista 20 on valikoitunut mukaan ennakkotehtävien perusteella. Kurssi on suunnattu lähtökohtaisesti Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston maisterivaiheen opiskelijoille, mutta se on ollut avoin myös muille aiheesta kiinnostuneille (Ratvio 2017).

Kuvio 2. Tilapioneerit-projektikurssin rakenne (Projektikurssin verkkosivut 2013-2016).

Kevään viimeiselle tai syksyn ensimmäiselle periodille ajoittunut projektikurssi muotoutui kaksiosaiseksi kokonaisuudeksi. Olen kuvannut kurssin rakennetta kuviossa 2 yllä. Ensimmäinen osa on teoriapainotteinen. Se alkaa ennakkotehtävien laatimisella sekä ennakkokoaineistoon perehtymisellä ennen varsinaista kurssin alkua. Seuraava vaihe kurssia on laaja tilapäiskäyttöä käsittelevä teoriaosuus, jossa toistakymmentä asiantuntijaluennoita taustoittaa aihetta eri näkökulmista. Vierailevia luennoitsijoita ovat olleet muun muassa kaupunkia edustavat virkamiehet, kiinteistöjen omistajat, kaupunkimaantieteen tutkijat, arkkitehdit, tilapäiskäyttöä hyödyntävät kulttuuritoimijat, kaupunkiaktiivit, media-alan ammattilaiset sekä tilapäiskäyttöä edistävät yritykset. Vuosittain kurssilla on ollut vierailevia luennoitsijoita yli kymmenen (projektikurssien verkkosivut 2013-2016).

Toinen osa on käytännönläheisempi kokonaisuus, jossa opiskelijoiden tehtävänä on ideoida ja toteuttaa yhteen vajaassa käytössä olevaan tilaan tilapäistä toimintaa. Tällaisia tiloja ovat olleet vuoden 2014 kurssilla Jätkäsaaren L3-varastomakasiini sekä vuoden

2016 kurssilla Kampin Marian sairaala. Kolmannessa vaiheessa opiskelijat tekevät ideoinnin tueksi pienimuotoista tutkimustyötä muun muassa toteuttamalla lähiasukkaille kyselyitä ja haastatteluja, joissa kartoitetaan heidän toiveitaan ja tarpeitaan lähialueen palveluita ja aktiviteetteja ajatellen (Ratvio 2017).

Neljännessä osassa opiskelijat valitsevat ideoista keskenään parhaimmat ja jalostavat niitä eteenpäin. Tavoitteena kurssilla on pilotoida kurssin aikana kehitetyt toiminnot sekä menetelmät ja kerätä palautetta niistä. Ideat pilotoitetaan projektikurssin lopputapahtumassa, joka on yhden päivän pituinen yleisölle maksuton tapahtuma. Siinä opiskelijat ovat järjestäneet esimerkiksi erilaisia työpajoja, urheilua, esityksiä, näyttelyitä ja muuta toiminnallista ohjelmaa. Tapahtumissa ei ole ollut yhtenäistä punaista lankaa ohjelmien suhteen, mutta tyypillistä niille on ollut monipuolinen ohjelma, joka on esitellyt lähialueen asukkaille erilaisia aktiviteetteja, joita voi tehdä kyseisessä tilassa. Tapahtumat ovat keränneet vuosittain 500-1000 kävijää (projektikurssien verkkosivut 2013-2016).

Viimeinen vaihe on tulosten tarkastelu, joiden pohjalta opiskelijat laativat loppuraportit. Niissä pohditaan muun muassa tapahtuman onnistumista, tuotannon aikana kohdattuja haasteita, kehitysehdotuksia sekä kohdealueen tulevaisuutta. Loppuraporttien tueksi osa opiskelijoista on kerännyt palautetta kurssitapahtumien vierailta esimerkiksi haastatteleamalla tai kiitos-seinästä poimittujen kommenttien avulla.

Kurssityöskentely on tapahtunut mahdollisuuksien mukaan suoraan kohdealueella tai sen lähistöllä. Opiskelijoiden keskuudessa muodostetaan neljä ryhmää, jotka edistävät tuotantoa eri osa-alueilla. Työskentelyryhmät ovat viestintä, ohjelmaryhmä, tilaryhmä sekä verkostoryhmä. Viestintäryhmän tehtävänä on muun muassa suunnitella yhdessä ammattigraafikon kanssa graafista ilmettä kurssitapahtumalle sekä hoitaa sen markkinointia. Ohjelmaryhmä hoitaa käytännön järjestelyt yhdessä valitun ohjelman toteuttamiseksi. Tilaryhmän tehtävänä on luoda tilasta viihtyisä ja tapahtuman konseptia tukeva esimerkiksi ideoimalla sisustusta. Verkostoryhmä hoitaa yhteydenpidon yhteistyökumppaneihin, lähialueen asukkaisiin sekä mahdollisiin sponsoreihin (Ratvio 2017).

3.2 Kurssin toteutukset vuosina 2013-2016

Vuosien 2013-2016 aikana projektikurssi järjestettiin neljä kertaa. Jokaisella kerralla kurssin kohdealueena oli eri kaupunginosa Helsingissä, ja kurssin käytössä oli eri kiinteistö. Tilat saatiin käyttöön neuvottelemalla kaupungin eri tahojen kanssa, ja toisinaan

sopivan tilan löytäminen oli haasteellista. Projektikurssien tuloksena syntyi kolme erilaista kurssitapahtumaa sekä yksi kurssin loppugaala. Kurssitapahtumissa oli joka kerta hieman eri teema ja niissä kävi yhteensä yli 2000 vierasta (projektikurssien verkkosivut 2013-2016). Projektikurssien myötä syntyneet kurssitapahtumien teemat ovat esitetty kaaviossa 3.

2013 - "Vapaampi Helsinki" - Kattilahalli, Suvilahti

- 19 opiskelijaa, 500 kävijää
- "Vapaampi Helsinki kannustaa tee-se-itse kaupunkikulttuuriin ja kysymään, miltä kaupunki näyttää toisen silmin. Tapahtumassa on keskustelua kaupunkitilan käytöstä sekä työpajoja ja toimintaa."

2014 - "Piilopuisto" - L3-varastomakasiini, Jätkäsaari

- 17 opiskelijaa, 850 kävijää
- "Piilopuisto johdattaa kaupunkilaiset mielenkiintoiseen ja inspiroivaan urbaaniin puistoon Jätkäsaaren L3-makasiiniin. Tule viettämään rentoa päivää, johon kuuluu mm. taide-elämyksiä, livemusiikkia, kohtaamisia puiston penkeillä sekä pysähtymistä kiireen keskellä."

2015 - "Mahdollisuuksien Maunula -gaala" - Maunulan yhteiskoulu

- 13 opiskelijaa, 50 kävijää
- "Helsingin yliopiston projektikurssin loppugaalassa esitellään asukkaiden kanssa kehiteltyjä ideoita Maunulan tulevasta kehityksestä Maunulan yhteiskoulun auditoriossa"

2016 - "Marian Ilmestys" - Marian sairaala, Kamppi

- 18 opiskelijaa, 800 kävijää
- "Kaupunkifestivaali Marian ilmestys haastaa kävijänsä kokemaan uutta ja kohtaamaan toisensa. Luvassa on taide-elämyksiä, kaupunkiviljelyä, karaokea sekä mahdollisuuksia pysähtyä ja leikkiä arjen keskellä."

Kuvio 3. Projektikurssien teemat eri vuosina

Vuonna 2013 projektikurssin kohdealueena toimi Kalasatama, josta satamatoiminta väistyi viisi vuotta aikaisemmin. Kyseinen alue valikoitui, sillä se toimi hyvänä esimerkkinä tilapäiskäytön suomista mahdollisuuksista. "Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat" -nimellä järjestetyn projektikurssin fokus oli tuolloin vielä osittain kaupunkikulttuurissa ja

silloin pinnalle nousseissa ilmiöissä, kuten Ravintolapäivä, Siivouspäivä ja Illallinen tai-
vaan alla.

Lopputapahtumalle ei löytynyt Kalasatamasta sopivaa paikkaa, sillä kaupunki oli saanut vuokrattua kaikki entiset satamakiinteistöt eri yrityksille lyhytaikaisilla sopimuksilla (Rat-
vio 2017). Lopulta lopputapahtuma sijoittui Kalasataman välittömään läheistyyteen, Su-
vilahden Kattilahalliin. Opiskelijoiden ideoimassa tapahtumassa oli punaisena lankana
kaupunkitilan käyttö ja siihen liittyvät kysymykset. Ohjelmassa pystyi esimerkiksi siirty-
mään pyörätuolissa liikkuvien rooliin ja kokea, miltä kaupunki tuntui heidän näkökulmas-
taan (Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat -projektikurssin verkkosivut 2013).

“Vapaampi Helsinki”-niminen tapahtuma onnistui hyvin ja se keräsi 500 kävijää. Tapahtuma
sai myös runsaasti kiitosta ja kohtalaisesti näkyvyyttä mediassa. Tapahtuman vä-
littömiä vaikutuksia alueeseen ei ollut havaittavissa, mutta onnistunut projektikurssi kan-
nusti kurssin opettajat järjestämään vastaavan kurssin uudelleen seuraavan vuonna.

Vuoden 2014 projektikurssi sijoittui jälleen Vuosaaren uuden sataman myötä muutoksen
kourissa olevaan alueeseen. Tällä kertaa kohdealueena oli Jätkäsaari ja sieltä kurssi-
käyttöön valikoitui vajaakäytössä oleva satama-ajalta peräisin L3-varastomakasiini. L3-
makasiini oli oiva paikka tilapäiskäyttöä käsittelevälle kurssille, sillä Helsingin kaupunki
pohti osin tyhjillään olevan rakennuksen tulevaa käyttöä ja kehitti ympärille rakennetta-
vaa Jätkäsaarta (Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat -projektikurssin verkkosivut 2014).

Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että alunperin vuoden 2014 kurssin piti toteutua Mei-
lahdessa Helsingin taidemuseon entisissä tiloissa. Vuokrasopimus oli jo tehty, mutta
noin puolitoista kuukautta ennen tapahtumaa Helsingin kaupunki ilmoitti, että purkaa so-
pimuksen, sillä tila vuokrataankin toimistoksi Guggenheim-arkkitehtuurikilpailun tuoma-
ristolle. Tässä kuvastuu edellä käsittelemäni ristiriidat, jotka voivat liittyä väliaikaistilojen
käyttöön: tilankäyttäjä saattaa kilpailla paremmin maksavien tai vaikutusvaltaisempien
vuokralaisten kanssa. Korvaavaksi tilaksi saatiin L3-makasiini.

Projektikurssin tuloksena syntyi “Piilopuisto”-niminen tapahtuma, jonka teemat pyörivät
rentoutumisen, taiteen, hyvinvoinnin ja kohtaamisten ympärillä. 850 kävijää saavuttanut
tapahtuma sujui hyvin tavoittaen lähialueen asukkaat ja toimijat. Tapahtuma saavutti kii-
tettävästi mediahuomiota ja ehdotukset satamamakasiinin valjastamiseen kulttuurikäyt-

töön saivat runsaasti kannatusta. L3-satama varattiinkin vuonna 2015 Kiinteistö Oy Kaapelitalolle liike-, näyttely-, kulttuuri- ja tapahtumatilojen suunnittelua varten (Helsingin kaupunginhallituksen päätös 10.8.2015).

Vuoden 2015 projektikurssin toteutus poikkesi aikaisemmista merkittävästi. Siinä kohdealueena oli Maunula, jossa tilojen vajaakäyttö on pienempää. Maunulasta ei myöskään löytynyt suurta tilaa projektikurssin käyttöön, niinpä se sijoittui tyhjillään olleeseen entisen rautakaupan noin 100m² kokoiseen liikehuoneistoon. Samalla kurssin fokus oli aluekehittämisessä ja tilapäiskäyttöä käsiteltiin vain yhtenä työkaluna muiden joukossa (Haasteena lähiö – asukastoiminta aluekehittämisessä -projektikurssin verkkosivut 2015).

Kurssin aikana opiskelijat ideoivat, miten Maunulaa saisi aktivoitua ja kehitettyä asukkaiden toiveiden mukaisesti. Projektikurssin päätteeksi järjestettiin seminaari, johon oli kutsuttu alueen asukkaita, yrityksiä sekä virkamiehiä. Seminaarissa opiskelijat esittelivät raporttinsa ja aiheesta käytiin keskustelua. Kurssin ideat eivät suoraan toteutuneet, mutta vuonna 2016 avatussa Maunula-talossa sovellettiin samoja ideoita, joita opiskelijat olivat ehdottaneet (Ratvio 2017).

Vuonna 2016 ajankohtaisena aiheena oli Kampissa sijaitsevan Marian sairaala-alueen tulevaisuus. Syynä oli HYKS:n sairaalatoimintojen keskittäminen aiemmin valmistuneeseen Haartmanin sairaalaan, minkä seurauksena useampi sairaalarakennus jäi tyhjilleen. Projektikurssi sijoittui lopulta yhteen näistä kohteista: Marian sairaalan talousrakennukseen numero 5. Opiskelijoiden käytössä oli rakennuksen ylin kerros sekä sen sisäpiha (Tilapioneerit – projektikurssi tilapäiskäyttöistä aluekehittämisessä -verkkosivut 2016).

Kurssilla ideoitiin keinoja elävöittää ja luoda uutta toimintaa Marian sairaalan alueelle. Osana projektikurssia opiskelijat tuottivat Marian ilmestys -nimisen kaupunkitapahtuman, jonka teemoina oli toisten kohtaaminen, kiireen keskellä pysähtyminen ja kulttuurista nauttiminen. Tapahtuma onnistui kiitettävästi keräten 800 vierasta ja saavuttaen medianäkyvyyttä valtakunnallisissa medioissa. Kiinnostus Marian sairaalan tiloja kohtaan paljastui erittäin suureksi ja useampi tilasta kiinnostunut kävi kurssin ja lopputapahtuman aikana vierailulla. Kurssin päätyttyä tiloihin muutti VirgoCohesion Oy, joka toimi ikään kuin tilojen fasilitaattorina graafisen alan pienyrittäjille ja taiteilijoille. Samoihin rakennuksiin muutti myös kaksi start up -yritystä (Ratvio 2017).

3.3 Kurssien järjestäjät

Vaikka kurssien päävastuullinen järjestäjä oli Helsingin yliopiston geo- ja maantieteen laitos, toteutuksessa avustivat lukuisat yhteistyökumppanit, jotka mahdollistivat puitteet toteuttaa syntyneitä ideoita. Tavoitteena oli saada opiskelijoiden huomio kiinnitettyä tuotannollisten yksityiskohtien parista tilapäiskonseptien ideoimiseen ja niiden kehittämiseen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin Tilakeskus avusti toimitilojen kanssa, Helsingin yliopiston viestintäosasto avusti tapahtumien markkinoinnin kanssa ja lukuisat muut tahot avustivat materiaali- ja kalustoasioissa.

Yhteistä näille projektikursseille oli se, että opiskelijoilla oli vapaat kädet ideoida ja tuottaa lopputapahtumiin sisältöä. Lisäksi, jos jonkin aktiviteetin toteuttaminen tuntui liian haastavalta, saattoivat opiskelijat pyytää vieraita ohjelmatuottajia apuun. Kaikissa koh-teissa pyrittiin myös ottamaan lähialueen vakituiset toimijat huomioon ja osa niistä osallisiksi lopputapahtumaan. Tilanvuokraajan puolesta vaatimuksia tai rajoitteita oli kohtalaisen vähän (Ratvio 2017).

Kurssin järjestämisen on huomattu vaativan alkuperäistä suunnitelmaa suuremmat resurssit niin henkilöstö- kuin muiden kustannusten osalta. Esimerkiksi suuri määrä vierailuvia luennoitsijoita sekä lopputapahtuman tuotannolliset tehtävät työllistivät kurssin järjestäjiä varsin paljon. Kurssia onkin järjestetty vuodesta 2016 eteenpäin apurahan turvin, mikä on mahdollistanut tuottajan sekä kahden kurssiavustajan palkkaamisen kurssiopettajien työtä helpottamaan.

Oma asemani projekteissa vaihteli. Vuosina 2013-2014 avustin projektikurssien lopputapahtumien toteutuksessa tuotannollisissa ja teknisissä kysymyksissä. Vuonna 2015 en ollut osallisena projektikurssiin lainkaan. Vuoden 2016 toteutuksessa olin kurssin palkallisena tuottajana, jolloin hoidin käytännön järjestelyjä, kuten lupa ja alihankinta-asioita sekä mentoroin opiskelijoita teknisissä ja tuotannollisissa kysymyksissä. Lisäksi tehtäväni oli hankkia opiskelijoiden käyttöön aikaisempia vuosia enemmän resursseja, kuten esitystekniikka ja rakennusmateriaalit, jotka mahdollistaisivat heidän ideoidensa toteuttamisen.

4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tarkastelen tuotantoa väliaikaisissa tiloissa ”amatöörituottajien” näkökulmasta toimituani tyhjiä tilojen fasilitaattorin roolissa vuodesta 2014 lähtien. Käsitteellä amatööri-tuottaja tarkoitan proaktiivista henkilöä, jolla ei ole kulttuurituottajan ammattitutkintoa ja joka ei työskentele kulttuurituottajan tai vastaavan työnimikkeen alla. Amatöörituottajalla on kuitenkin usein ambitio suunnitella ja toteuttaa ruohonjuuritason kulttuuritoimintoja kuten tapahtumia, esityksiä tai myyjäisiä. Ammattituottajan rooli on opinnäytetyössäni toimia toiminnan fasilitaattorina.

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni lähestyn aihetta seuraavan tutkimuskysymyksen avulla:

Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita liittyy kiinteistöjen tilapäiskäyttöön?

Olen jakanut päätutkimuskysymykseni seuraaviin alakysymyksiin, joiden avulla analysoin aineistoani:

1. Mitä mahdollisuuksia opiskelijat näkevät tilapäiskäytössä ilmiönä?
2. Mitä mahdollisuuksia opiskelijat näkevät tuotannossa tilapäisessä tilassa?
3. Mitä haasteita opiskelijat näkevät tilapäiskäytössä ilmiönä?
4. Mitä haasteita opiskelijat näkevät tuotannossa tilapäisessä tilassa?

Tutkimuskysymyksiäni avulla pyrin tuottamaan uutta tietoa kulttuurin kentällä toimiville fasilitaattoreille, jotka työssään mahdollistavat tilapäiskäyttöideoiden toteutumista. Tieto on tarpeellista myös viranomaisille, jotka haluavat hyödyntää tilapäiskäytön mahdollisuuksia esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa. Keksityn opinnäytetyössäni kiinteistöjen tilapäiskäytön mahdollisuuksiin ja haasteisiin, sillä Tilapioneerit-projektikurssien kohteina oli kolmessa tapauksessa nimenomaan aktivointia kaipaava kiinteistö. Toisaalta monet asiat pätevät yhtä lailla maa-alueiden tilapäiskäyttöön, vaikkei täysin suoria johtopäätöksiä voi niiden välillä tehdä.

4.2 Tapaustutkimus

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus tilapäiskäyttöistä ilmiönä sekä niiden mahdollisuuksista ja haasteista amatöörituottajien näkökulmasta. Tutkimusmenetelmänä toimii tapaustutkimus eli case study. Tapaustutkimuksessa pyritään tuottamaan tietoa jostain yksittäisestä kohteesta tai tapauksesta. Tutkimuksen puitteissa tutustutaan esimerkiksi organisaatioon tai yhteisöön ja siinä vallitsevaan ongelmaan. Tapaustutkimuksessa ei käytännössä pyritä ratkaisemaan ongelmaa, vaan tutustumaan siihen ja tuotetaan tarvittava materiaali jatkotoimenpiteitä ajatellen. (Ojasalo ym. 2014, 36.)

Tapaustutkimuksen aineisto voi olla hyvin vaihtelevaa: aineistoksi käyvät esimerkiksi dokumentit, arkistot, haastattelut tai havainnot. Samalla tutkimusmenetelmien rajat eivät ole niin selkeitä. Tutkimus voi pitää sisällään niin kvantitatiivisen kuin kvalitatiivisenkin tutkimuksen piirteitä, mutta tutkimuskohteen ollessa esimerkiksi yksi organisaatio tai tapahtuma puhutaan kuitenkin tapaustutkimuksesta. (Kananen 2012, 35-36.)

Tapaustutkimus soveltuu hyvin opinnäytetyöni menetelmäksi, sillä tarkoitukseni on tarkastella rajattua ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Tavoitteeni ei ole välttämättä saada muutosta aikaan, vaan havainnoida tutkimuskohdetta ikään kuin ulkopuolisena toimijana, esittää huomioita ja tuottaa uutta tietoa aiheesta. Tapaustutkimus toimii työssäni myös sen takia, ettei tutkimani kurssin toimintamallista ole aikaisemmin tuotettu laaja-alaisesti kirjallista tietoa.

Tapaustutkimus voi olla teoria- tai aineistolähtöinen. Aineistolähtöisessä eli induktiivisessa lähestymistavassa tutkija perehtyy aineistoon ilman ennakkohypoteeseja ja katsoo, millainen teoria on kyseisestä aineistosta muodostettavissa (Kananen 2012, 35-36). Teorialähtöisessä lähestymistavassa puolestaan aineiston analyysi perustuu jo olemassaolevaan teoriaan tai malliin (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95). Lähestymistapani on aineistolähtöinen, sillä minulla ei ole yhtä teoriaa, jonka avulla kohdetta lähestyn, vaan tutkimukseni pääpaino on käyttämässäni aineistossa.

4.3 Dokumenttianalyysi ja sisällönanalyysi

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu 115 tekstidokumentista, jotka ovat vuosien 2013-2016 Tilapioneerit-projektikurssien ennakkotehtävät ja loppuraportit. Analyysimenetelmänä käytän dokumenttianalyysia ja dokumenttien aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Dokumenttianalyysillä tarkoitetaan Ojasalo ym. (2014) mukaan menetelmää, jossa tekstimuotoisia dokumentteja järjestelmällisesti analysoimalla pyritään luomaan kuvaus tutkittavasta asiasta.

Sisällönanalyysissä kirjallinen aineisto puretaan osiin, käsitteellistetään uudestaan ja siitä muodostetaan uusi kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2013, 92-93). Tarkoituksena on muodostaa käytössä olevan aineiston pohjalta yleiskuva tutkitusta ilmiöstä ja jättää muu aineistosta nouseva pois. Analyysiani ohjaavat edellä määrittämäni tutkimuskysymykset. Toteutan analyysin Tuomen ja Sarajärven (2013, 92) esittelemän seuraavan mallin vaiheiden mukaan:

1. Päätä mikä aineistossa kiinnostaa
2.
  - a. Käy läpi aineisto ja erota kiinnostukseesi sisältyvät asiat
  - b. Jätä kaikki muu pois tästä tutkimuksesta
  - c. Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta
3. Luokittele, teemoita tai tyypittele aineisto
4. Kirjoita yhteenveto

Etenin analyysissani seuraavasti. Luin läpi kaikki aineistooni lukeutuvat dokumentit ja merkitsin niihin alleviivamalla kohdat, jotka liittyivät 1) tilojen väliaikaiskäytön mahdollisuuksiin 2) kurssiin liittyvän tilan tai tuotannon mahdollisuuksiin 3) tilojen väliaikaiskäytön haasteisiin sekä 4) kurssiin liittyvän tilan tai tuotannon haasteisiin. Kokosin taulukkoon kaikki näitä kysymyksiä koskeneet kohdat. Tämän jälkeen kävin läpi listan kokonaisuudessaan ja yhdistelin samankaltaisia vastauksia laajemmiksi teemoiksi. Näin jokaisen kysymyksen alle jäi lopulta 3-6 teemaa.

4.4 Aineisto

Tutkimukseni aineistona käytän opiskelijoiden Tilapioneerit-projektikurssien puitteissa tuottamia tekstejä vuosilta 2013-2016. Aineisto koostuu yhteensä 115 tekstistä ja sen on kerännyt Tilapioneerit-kurssin vastuuopettaja Rami Ratvio yhdessä muiden kurssin ohjaajien kanssa. Tekstit ovat opiskelijoiden omatoimisesti tehtävänannon pohjalta tuottamia.

Tutkimusaineisto jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa on 67 kurssin ennakotehtävää, jonka tekeminen oli edellytyksenä projektikurssille pääsyyn. Ennakotehtävässä opiskelijoita pyydettiin ideoimaan kurssin kohdealueeseen tai -tilaan tilapäiskäytökonsepti. Ennakotehtävässä pyydettiin idean esittelyn lisäksi pohtimaan, miksi konseptille on tarvetta, mitä kaikkea sen toteuttamiseen vaaditaan sekä mitä mahdollisia esteitä se voi kohdata. Jokainen opiskelija kirjoitti ennakotehtävän yksin, ja yhden tekstin pituus on noin 1-3 sivua.

Tutkimusaineiston toisen osan muodostavat opiskelijoiden kurssin aikana tai sen jälkeen laatimat loppuraportit. Loppuraportti on ennakotehtävää selvästi laajempi työ. Vuosina 2013 ja 2014 loppuraportit laadittiin yksin ja vuosina 2015 sekä 2016 ryhmätyönä. Yhteensä loppuraportteja on 48, ja niiden kirjoittamiseen osallistui 74 projektikurssin käyttä opiskelijaa. Loppuraportissa opiskelijat keskittyvät toteutettujen tilapäiskonseptien tarkasteluun, kuten luomisprosessin eri vaiheisiin sekä käytännön toteutukseen ja sen onnistumiseen. Samalla loppuraporteissa pohditaan tuotannon aikana esiintyneitä haasteita ja yllätyksiä. Tekstien pituus on pääsääntöisesti 4-10 sivua.

Opiskelijoilla teetetyt kurssitehtävät palvelevat sekä opiskelijoiden omaa että kurssin tarpeita. Ennakotehtävällä testattiin opiskelijoiden kiinnostusta ja motivaatiota, ja se toi ideoita tuotantoprosessin aloittamiselle. Loppuraportti puolestaan toimi opiskelijoille keino kiteyttää kurssilla tuotettu tapahtuma ja sen vaikutukset, itsereflektion välineenä, sekä toi tietoa kurssin järjestäjille. Toistaiseksi opiskelijoiden tekemiä tehtäviä ei ole kuitenkaan hyödynnetty systemaattisesti kurssin kehittämisessä eikä heidän näkemyksistään ja kokemuksistaan ole tehty tämänkaltaista koontia tai yhteenvetoa.

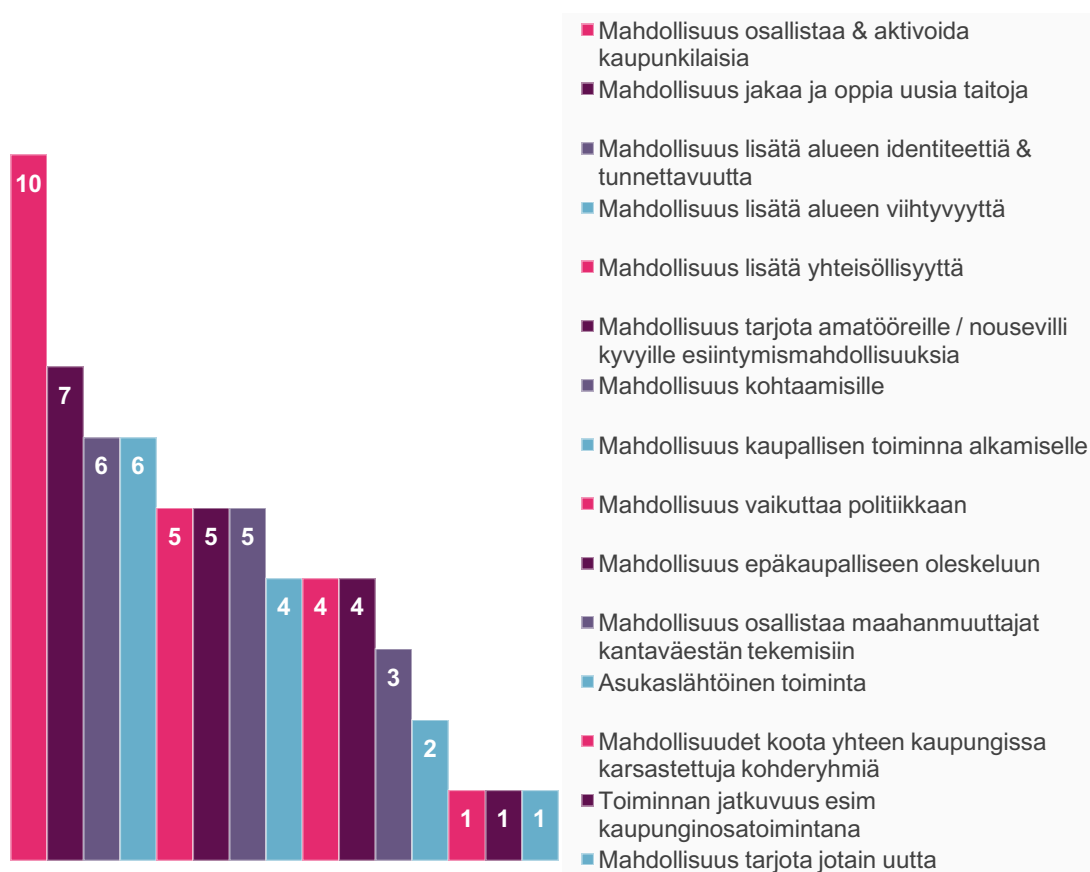
5 Tutkimuksen tulokset

Aineistoon lukeutuu keskenään varsin erilaisia tekstejä: jotkut ovat kirjoittaneet täysimittaisia esseevastauksia, toiset panostaneet taidokkaisiin kuvallisiin esityksiin ja kaavioihin. Kyseessä on eri oppialojen ja -laitosten opiskelijoille avoin kurssi, ja tämä näkyy opiskelijoiden tuottamissa teksteissä. Vaikka kaikki opiskelijat kirjoittavat amatöörituottajan näkökulmasta, heidän taustoissaan on myös tässä eroja: mukana on niitä, joilla on jo kosketuspinta tapahtumatuotantoon ja väliaikaiskäyttöihin sekä ensi kertaa aiheeseen perehtyviä.

Eri vuosina myös tehtävien muotoilut vaihtelivat hieman, joten jokaisessa tekstissä ei ole vastattu suoraan samoihin kysymyksiin. Ennakkotehtävinä tuotettuja tekstejä oli loppuraportteja enemmän, ja niissä oli keskitytty enemmän niihin kysymyksiin, joita tutkin. Analyysin avulla pyrin löytämään aineistosta suuria linjoja ja muodostamaan siitä yleiskuvan. Esittelen seuraavassa ensin kaikki löytämäni vastaukset ja sen jälkeen niistä muodostamani teemat.

5.1 Mahdollisuudet tilapäiskäytössä ilmiönä

Vastaajat näkivät sekä tilapäiskäytössä ilmiönä että kurssiin liittyvässä tuotannossa tai tilassa runsaasti positiivisia mahdollisuuksia. Tilapäiskäytön nähtiin mahdollistavan monenlaista sosiaalista ja omaehtoista toimintaa. Seuraavaksi esittelen vastauksissa esiinnouseet näkemykset. Olen kuvannut vastausten jakautumista kuviossa 5.

Kuvio 4. Maininnat tilapäiskäytön mahdollisuuksista ilmiönä

Seitsemän vastaajaa piti tilapäiskäytössä ilmiönä merkittävänä mahdollisuutta jakaa ja oppia uusia taitoja. Vastaajat kokivat, että väliaikaiset tilat toimivat tähän tarkoitukseen usein paremmin kuin pysyvät tai kaupalliset tilat, sillä vakiintumattomassa tilassa voidaan kokeilla ja kutsua mukaan paljon erilaisia tahoja. Erityisesti paljon toimijoita yhdistävissä väliaikaistiloissa nähtiin mahdollisuus synergiaetuihin.

Olisi hyvä sekoittaa tiloihin mahdollisimman laaja kirjo erilaisia toimijoita. Pitkäaikaistoiminnassa voisi sekoittaa startup-kulttuuria, taiteilijoita, yhdistyksiä, jne. Mukana voi myös olla esimerkiksi viranomaisten neuvontapalveluita, joko pysyvästi tai vieraillen (esimerkiksi nuorille, työttömille, yrittäjille jne.) – Arkkitehtiopiskelija, 2016

Tilojen väliaikaiskäytössä ilmiönä nähtiin myös mahdollisuus osallistaa ja aktivoida kaupunkilaisia. Tämän mahdollisuuden oli maininnut kymmenen vastaajaa. Väliaikaisten tilojen ajateltiin olevan kaupunkilaisille helpommin lähestyttäviä ja saavutettavia sekä matalamman kynnyksen takana kuin monet vakituiset tilat tai toiminnot. Kaupunkilaisten mahdollisuus aktiivisuuteen ja vaikuttamiseen nähtiin positiivisena ja tavoiteltavana ilmiönä. Tällöin kaupunkilaiset eivät toimi vain palveluiden passiivisina kuluttajina vaan omaan elinympäristöönsä vaikuttavina ja osallistuvina toimijoina.

Kaupunkilaisten osallistamisen lisäksi kaksi opiskelijasta mainitsi asukaslähtöisen toiminnan. Tässä asukkaat nähdään niin ikään aktiivisina toimijoina, jotka pystyvät suunnittelemaan ja järjestämään sellaista toimintaa, johon kokevat itse olevan tarvetta. Asukaslähtöinen toiminta voi olla esimerkiksi kerho-, harrastus- tai vaikuttamistoimintaa omalla asuinalueella.

Tapahtuma ja sen järjestäminen voisi aktivoida nuoria toimimaan asuinalueensa hyväksi ja luomaan verkostoja monen ikäisiin asukkaisiin alueella ja muualla kaupungissa. Nuoret voitaisiin tapahtuman aikana tutustuttaa monenlaisiin harrastuksiin, organisaatioihin tai väyliin joilla nuoret voisivat saada lisää sisältöä elämänsä, myöskin heidän asuinalueensa lähipiirissä. Työttömien, nuorten ja vanhusien aktivointi tapahtuman avulla olisi tärkeää, ja tietenkin myös se että tapahtuma ei olisi vain kertaluontoinen vaan toiminta jatkuisi ainakin jossain määrin, jotta mukaan lähteneet asukkaat hyötyisivät verkostoistaan myös pitkällä tähtäimellä. – Maantieteen opiskelija, 2015

Yhteisöllisyyden lisääntyminen nostettiin niin ikään mahdollisuudeksi ja sen oli maininnut viisi vastaajaa. Vastaajat kokivat, että kaupungissa ei välttämättä ole riittävästi yhteisöllisyyden tunnetta ja mahdollisuuksia muodostaa suhteita muihin ihmisiin. Väliaikaisten tilojen ajateltiin tarjoavan pohjaa yhteisöllisyyden vahvistamiseen esimerkiksi niin, että samassa kaupunginosassa asuvat ihmiset voivat tutustua toisiinsa kokoontuessaan tekemään asioita yhdessä ja yhteisten päämäärien eteen. Tämä nähtiin mahdollisuutena

erityisesti silloin, kun asuinalue on uusi eivätkä ihmiset vielä tunne toisiaan tai heillä ei ole yhteistä historiaa.

Aikuisten ja lasten kulttuurit ovat usein hyvin erillään toisistaan, joten mietimme keinoja niiden yhteen saattamiseksi. Lapset kun ovat harmillisen usein epätoivoitujen vieraiden listalla monissa "aikuisten ja nuorten tapahtumissa." Olisikin hyvä madaltaa aitaa lapsuuden, nuoruuden ja aikuisuuden välissä, sillä sekoittuneet ikäkulttuurit toisivat varmasti jotain uutta toisiinsa. Esimerkiksi eteläeurooppalaiseen kulttuuriin verratessa suomalaiset lapset jäävät ikäpolvet ylittävästä yhteisöllisyydestä paitsi isien ja äitien lähtiessä katufestareille keskenään. Olisiko jo aika tuoda lapset Suomessakin osaksi kaupunkilaista katukulttuuria? – Kansantieteen opiskelija, 2016

Viisi vastaajaa näki tärkeäksi väliaikaistilojen tarjoaman mahdollisuuden kohtaamisille. Matalan kynnyksen toiminnan ajateltiin yhdistävän ihmisiä ja tarjoavan tilaisuuksia kohdata muita alueella asuvia tai samankaltaisista aktiviteeteista kiinnostuneita ihmisiä.

Yhdeksi mahdollisuudeksi mainittiin maahanmuuttajien osallistaminen kantaväestön elämään. Tämä nousi esiin kolmessa vastauksessa. Väliaikaistilojen ajateltiin tarjoavan pohjaa toiminnalle, jossa tavalliset arkiset rajat ja kynnykset eri väestöryhmien välillä madaltuvat. Tämä näkemys liittyy läheisesti edellä mainittuihin yhteisöllisyyden ja kohtaamisten mahdollistamiseen.

Viisi vastaajaa mainitsi mahdollisuuden tarjota amatööreille tai nouseville kyvyille esiintymismahdollisuuksia. Tähän liittyy ajatus väliaikaisista tiloista paikkoina, joissa tiukan portinvartijan sijaan on useammalle ihmiselle mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Tällöin ei tarvitse olla valmiiksi suosittu ja tunnettu, jotta voi päästä kokeilemaan taitojaan. Tilanne on erilainen kuin esimerkiksi kaupallisissa tiloissa, joissa esiintyjien odotetaan tuovan paikkaan kassavirtaa ja yleisöä. Yleisemmällä tasolla mahdollisuuden tarjota jotakin uutta mainitsi yksi vastaaja.

Myös kaupalliset mahdollisuudet mainittiin. Vastaajista neljä nimesi tilapäiskäytön yhdeksi mahdollisuudeksi kaupallisen toiminnan aloittamiseen. Väliaikainen tila nähtiin tilaisuutena kehittää kaupallista toimintaa, esimerkiksi kokeilemalla suhteellisen kevyellä panostuksella, onko omalle idealle tilausta tai markkinarakoa.

Toisaalta mainittiin myös mahdollisuus epäkaupalliseen oleskeluun. Neljä vastaajista näki väliaikaisten tilojen antavan vapautta kaupallisten tilojen ja toiminnan vaatimuksista ja rajoitteista. Tilat voisivat olla sellaisia, että niissä voi viettää aikaa ilman pakkoa ostaa mitään tai ilman erityistä agenda. Paikkoja joissa saa vain olla.

Puistoissa nukkuminen on kyseenalaista, rautatie- ja bussiasemilla nukkuminen on kyseenalaista, yleensä julkisella paikalla jo pelkästään nuokkuminen on kyseenalaista. Meistä olisi ihanaa, jos keskellä päivää kaupungissa liikkeessään voisi mennä ottamaan torkut ja vain olemaan hiljaisuudessa ilman painetta, että siitä tulee maksaa. – Vastaaja vuonna 2016 - Visuaalisen taiteen ja kulttuurin maisteriohjelman opiskelija, 2016

Viihtyvyyden lisääminen kaupunginosassa tai alueella oli yksi mahdollisuuksista. Kuusi vastaajaa pohti tilapäiskäytön antavan aineksia viihtyisämmän ja monipuolisemman alueen kehittämiseen. Kun ihmiset saavat tilaisuuksia vaikuttaa oman kaupunginosansa kehittämiseen, he voivat muokata siitä miellyttävämmän itselleen ja muille. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi monipuolisempia harrastusmahdollisuuksia tai ruohonjuuritason vaikuttamistoimintaa.

Vaikuttamismahdollisuudet mainitsi myös neljä vastaajaa, jotka näkivät väliaikaiskäytössä potentiaalia poliittiseen vaikuttamiseen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa kansalaiset haluavat vaikuttaa alueen tila- tai kaavoituspolitiikkaan ja tätä kautta alueen kehitykseen, ja organisoivat toimintaa, jolle toivovat jatkoa. Samoin se voi tarjota paikkoja olla sellaisille ihmisille tai ryhmille, joilla niitä ei ole. Yksi esimerkki politiikkaan vaikuttamisesta on myös järjestää tiloissa toimintaa, jolla nostetaan ihmisten tietoisuuden muutosta vaativia ilmiöitä.

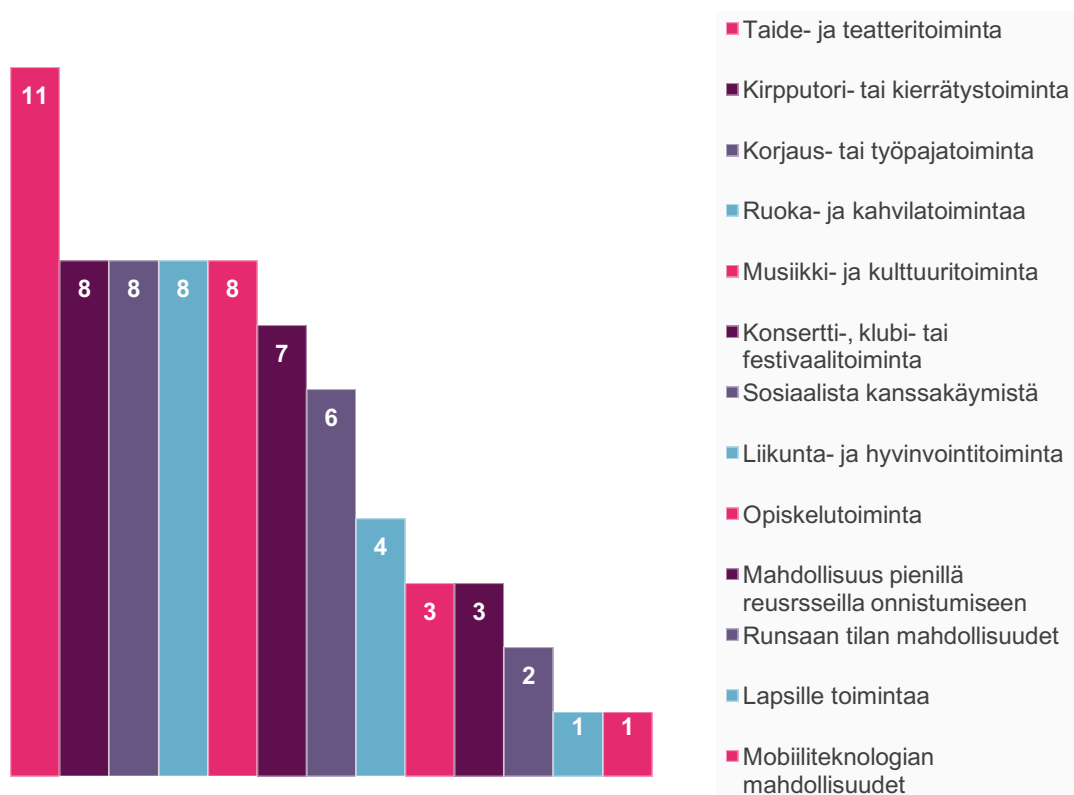
Mahdollisuus koota yhteen kaupungissa karsastettuja ryhmiä mainittiin yhdessä vastauksessa. Tässä näkyy sama ajatus kuin monessa edellä mainitussa kohdassa: väliaikaistilojen ajatellaan olevan avoimempia, matalakynnyksisempiä ja erilaisella logiikalla toimivia kuin pysyvien tai kaupallisten tilojen.

Tilapäiskäytön yhtenä mahdollisuutena nähtiin kokeilla lyhytaikaisessa tai kertaluontoisessa tilaisuudessa toimintaa, joka voisi sen jälkeen jatkua kaupunginosatoimintana. Tällöin väliaikaistila loisi puitteet sille, että ihmiset kokoontuvat, toimivat yhdessä ja sen pohjalta syntyy kaupunginosaan uusi yhteisö tai liike.

Kaupunkitapahtuman pääpointti ei siis ole itse tapahtumapäivä, vaan se mitä siitä seuraa; yhteisöjä, projekteja, kaupunginosatoimintaa, mitä vaan, eli vapaata jälkeä. Tällaiselle tapahtumalle on mielestäni tarvetta, jotta aktiiviset ja kiinnostuneet kaupunkilaiset pääsevät tapaamaan toisiaan ja saavat uusia virikkeitä, neuvoja ja tsemppausta kaupunkitilan haltuunottoon ja uuden, asukaslähtöisemmän kaupunkikulttuurin luomiseen. – Maantieteen opiskelija, 2013

5.2 Mahdollisuudet tuotannossa tilapäisessä tilassa

Tämän osion vastaukset ovat opiskelijoiden ideoita ja näkemyksiä siitä tuotannosta, joka kurssilla mahdollisesti toteutettaisiin siinä tilassa, joka oli jo saatu käyttöön. Tästä syystä vastaukset ovat ilmiötä yleensä koskevaa kysymystä huomattavasti konkreettisempia ja liittyvät pääasiassa ennakkotehtäviin. Vastauksissa opiskelijat keskittyivät pohtimaan tiettyä tapahtumaa, eivät niinkään pysyvämpää toimintaa alueella. Suurimmalla osalla heistä ei ollut tehtäviä kirjoittaessa juuri ollenkaan taustatietoa tilojen väliaikaiskäytöstä. Olen kuvannut vastausten jakautumista kuviossa 6.

Kuvio 5. Maininnat tuotannon mahdollisuuksista tilapäiskäytössä

Vastaajista 11 ehdotti tuotannossa toteutettavan jotakin taide- tai teatteritoimintaa. Tällaisia ehdotuksia olivat esimerkiksi pop-up näyttelyt ja yhteisölliset sekä osallistavat taide- tai teatteritapahtumat. Perusteluina käytettiin sitä, että taiteen keinoin on mahdollista saada ihmiset toimimaan yhdessä sekä sitä että taide soveltuu kaikille iästä ja taustasta riippumatta.

Konsertti-, klubi- tai festivaalitoimintaa piti mahdollisuutena kahdeksan vastaajaa. Tätä perusteltiin sillä, että tapahtumaluonteinen toiminta houkuttelee helpommin yleisöä uuteen paikkaan ja osallistumiskynnys on muita aktiviteetteja matalampi. Lisäksi tilan suomia mahdollisuuksia pidettiin erityisen houkuttelevina klubimaisen toiminnan kannalta, kuten seuraavassa sitaatissa todetaan:

Itseäni kyllästyttää välillä bileiden yksipuolisuus, tietyntylaiset normit/alkoholikeskeisyys yms. Olisi mukava saada lisää rentoutta ja monipuolisuutta juhliin ohjelman ja tilan suunnittelun avulla. Eri huoneissa voisi esimerkiksi olla erilaisia teemoja, joiden avulla tilaa suunnitellaan. Eri tilat voivat myös muotoutua eri tekniikoiden avulla, esim videotaidehuone, uv--huone, maalattu huone yms. – Visuaalisen taidteen ja kulttuurin maisteriohjelman opiskelija vuonna 2016

Yhtä paljon mainintoja sai musiikki- ja kulttuuritoiminta. Erotuksena konsertti- ja klubitoiminnasta tällä tarkoitettiin toimintaa, joka ei ole suunnattu yleisölle. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi musiikkiyhtyeiden ja teatteriyhteisöjen harjoitustilat, joita koettiin olevan liian vähän saatavilla tai niitä pidettiin liian kalliina epäkaupallisen kulttuuritoiminnan kannalta.

Yhtenä mahdollisuutena pidettiin kirpputori- ja kierrätystoimintaa, jota ehdotti kahdeksan osallistujaa. Väliaikaistilan nähtiin soveltuvan kirpputoritoimintaan erityisesti siksi, ettei se vaadi toiminnan aloittamiseksi suurta rahallista panostusta. Lisäksi kirpputorien nähtiin olevan kovassa suosiossa ja niitä pidettiin soveltuvina osaksi suurempaa tapahtumakokonaisuutta.

Ilmaiset, ilman pöytämaksua ja -varauksia toteutetut kirpputorit tuntuvat olevan sellaista kaupunkikulttuuria, jolle tällä hetkellä on paljonkin tilausta. Kirpputorilla olisi erityistä se, että siellä olisi erikseen rajatut myyntialueet tietyille tarkemman kohderyhmän omaavien tavaroiden myynnille. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi lastenvaatteet ja levyt. Näin kirpputori voisi houkutella paikalle myös sellaisia, jotka harvemmin käyvät tavanomaisilla, lähinnä vaatemyyntiin keskittyvillä kirpputoreilla. – *Maantieteen opiskelija, 2013*

Korjaus- ja työpajatoimintaa ehdotti myös kahdeksan vastaajaa. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi polkupyörien korjaustoimintaa tai vanhojen esineiden tuunaamista. Tällaista toimintaa haluttiin järjestää siksi, että aihe koettiin ajankohtaiseksi ja sen uskottiin vetoavan erityisesti nuoriin kaupunkilaisiin.

Yhtä monessa vastauksessa mainittiin mahdollisuutena ruoka- ja kahvilatoiminta. Se nähtiin hyvänä väylänä tuoda esille vihreitä arvoja esimerkiksi tarjoamalla lähiruokaa sekä mainostamalla kaupunkiviljelyn tuomia mahdollisuuksia. Lisäksi kahvilatoiminnan

nähtiin olevan potentiaalinen varainkeruukeino, joka olisi luontevana osana muuta tilapäiskäyttöä.

Sosiaalinen kanssakäyminen nostettiin esiin kuudessa vastauksessa. Kohtaamispaikkojen toivottiin olevan normeista poikkeavia tiloja, joissa yhteisöllisyys ei nojaa yhdessä kuluttamiseen. Samalla toivottiin niiden tavoittavan ihmisiä, joiden arki tai kulttuuri ei ole yleensä näkyvillä. Tilapäiskäytön sijaitessa keskeisellä paikalla matalan kynnyksen sosiaalisen kanssakäymisen nähtiin olevan ohjelmanumeroihin verrattava itseisarvo. Lisäksi viitattiin kohtaamispaikkojen tarpeeseen ja niiden funktioon yhteisöllisyyden lisääjinä.

Isossa kaupungissa ihmiset ja ideat kohtaavat, mutta niille tarvitaan myös konkreettinen paikka. Meilahden taidemuseoon järjestettävä kaupunkitapahtuma voisi toimia kaupunkilaisten erilaisten ideoiden ja vinkkien kohtauspaikkana työpajojen muodossa. Tapahtuman taustalla olisi ekologisuuden periaatteet sekä pyrkimys tuoda erilaisia kaupungin asukkaita yhteen ja luoda heidän välilleen sekä omaan kaupunkiinsa yhteenkuuluvuutta. – Maantieteen opiskelija, 2014

Liikunta- ja hyvinvointitoiminnan mainitsi neljä vastaajaa. Liikuntatoiminnan nähtiin olevan mahdollista niin pihaleikkien, urbaanien liikuntamuotojen kuin myös perinteisten urheilulajien kenttänä. Tilapäiskäyttö isossa tilassa nähtiin mahdollisuutena koota eri lajien edustajat yhteen. Lisäksi painotettiin mahdollisuutta vuoropuheluun kaupunkilaisten, urbaanien lajien harrastajien kuten skeittaajien sekä asukkaiden kesken.

Tapahtumaan olisi myös mielenkiintoista saada mukaan kaupunkisuunnittelun edustajia. Suunnittelijoiden ja kaupunkilaisten urbaania liikkumista koskevien näkemysten kohtaaminen olisi varmasti palkitsevaa. Tapahtumassa voisi esimerkiksi olla jonkinlainen työpaja, jossa kaupunkilaiset saavat ideoida urbaaneja liikuntamuotoja ja paikkoja yhdessä suunnittelun ammattilaisten kanssa. – Maantieteen opiskelija, 2013

Myös opiskelu- ja opettamistoiminta nähtiin tilapäisen tuotannon mahdollisuutena. Sen ajateltiin olevan mahdollista niin valmiiksi kuratoituna kuin myös yhteisöllisenä tapahtumana, jossa tapahtuman osallistujat jakavat omia taitojaan muille vieraille. Etenkin jälkimmäisen nähtiin olevan ajan hengen mukaista toimintaa, jolle löytyy kysyntää runsaasti.

Ideana on laittaa omat tiedot, taidot ja osaaminen kiertoon ”anna hyvän kiertää” -periaatteella. Tapahtumaan voi osallistua perustamalla yhden päivän ajaksi oman workshopin/työpisteen, jossa itse opettaa halukkaille jotakin, mitä kokee osavansa hyvin ja haluaa jakaa muille. Työpaja voi käsitellä lähes mitä tahansa, ainoa rajoitus on jokaiselle varattu pienehkö tila. – Maantieteen opiskelija, 2013

Kahdessa vastauksessa mainittiin runsas tila itsessään mahdollisuudeksi. Suuren ja tuotannossa uuden tilan ajateltiin olevan kiinnostava ja tarjoavan uudenlaisia mahdollisuuksia muun muassa useille samanaikaisille toiminnoille. Lisäksi kahdessa loppuraportissa mainittiin tuotannon antaneen mahdollisuuden onnistumiseen pienillä resursseilla.

Yksi vastaajista ehdotti toimintaa lapsille. Monen tilapäiskäyttöidean nähtiin olevan soveltuva myös nuoremmalle yleisölle. Esimerkkeinä näistä mainittiin esineiden tuunauspajat, tyhjässä rakennuksessa seikkailut sekä liikuntamahdollisuudet. Lisäksi lapsiperheet nähtiin tärkeänä kohderyhmänä, joiden kautta tapahtuma tavoittaisi runsaasti yleisöä.

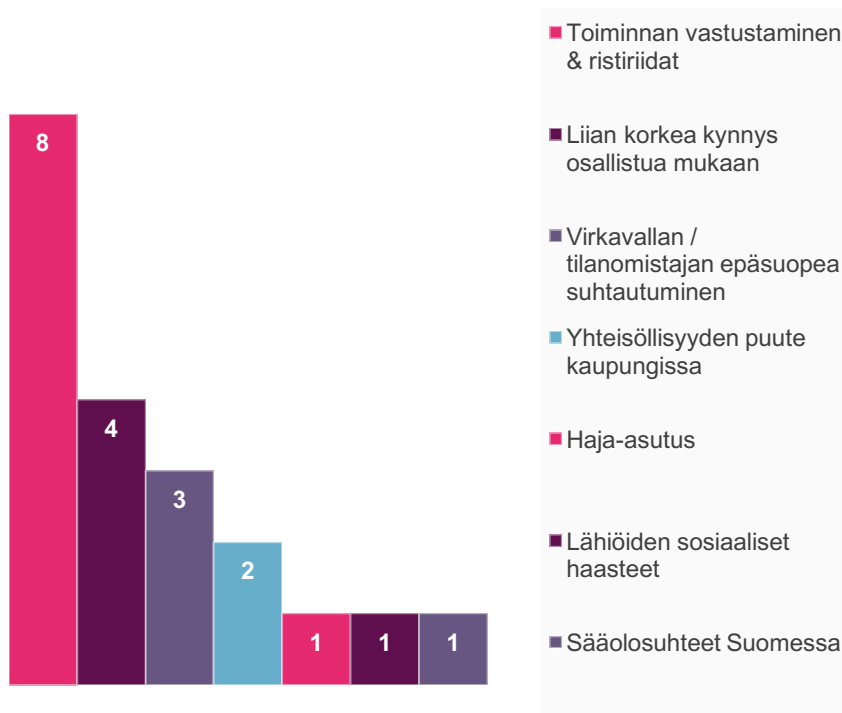
Haluaisin järjestää tapahtuman [pihaleikit] siksi, että koen lasten ja nuorten pihalla leikkimisen vähentyneen ja ajan videopelien ääressä lisääntyneen. Lisäksi Helsingissä on paljon vanhoja korttelipihoja, joiden hyödyntäminen ulkoleikeissä on vähentynyt. Lapsille järjestettävät tapahtumat tuovat vaihtelua perheiden elämään. Uskon, että tapahtuma voisi innoittaa lapsia leikkimään ulkona enemmän. – *Maantieteen opiskelija, 2013*

Mobiiliteknologian suomat mahdollisuudet olivat yhden vastaajan mielestä tuotannon kannalta mahdollisuus. Hän näki ihmisten tavoittamisen mobiiliteitse olevan tehokkaampaa, jolloin viesti tavoittaisi mahdollisesti myös ne henkilöt, jotka eivät muuten osallistuisi vastaavaan toimintaan. Lisäksi mobiilisovellusten hyödyntäminen osana kaupunkisuunnittelua ja siinä asukkaiden kuulemisessa ja huomioon ottamisessa pidettiin merkittävä.

Älypuhelin alkaa olla jo jokaisella Maunulankin asukkaalla ja ubiikin internetin ja paikkatietojen yhdistelmällä olisi mahdollista luoda esimerkiksi monenlaisia sovelluksia, jotka helpottavat alueen asukkaiden toimintaa kaupunkialueiden kehittämisessä. Internetin saapuminen älypuhelisten mukana kaikkialle on yksi aikamme suurista murroksista, joka tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia, jos vain innokkaita käyttäjiä löytyy. – *Informaatioverkostojen opiskelija, 2015*

5.3 Haasteita tilapäiskäytössä ilmiönä

Tilapäiskäyttöön ilmiönä liittyviä haasteita oli mainittu huomattavasti vähemmän kuin itse tuotantoon liittyviä haasteita. Seuraavaksi esittelen vastauksissa esiin nouseet näkemykset. Olen kuvannut vastausten jakautumista kuviossa 7.

Kuvio 6. Maininnat tilapäiskäytön haasteista ilmiönä

Kahdeksan mainintaa sai toiminnan vastustaminen tai ristiriidat. Tällä tarkoitettiin alueen asukkaiden tai muiden toimijoiden eriäviä näkemyksiä tilan tai alueen käytöstä tai toiminnan oikeutuksesta. Vastauksissa viitattiin esimerkiksi NIMBY-ilmiöön, jossa tietyn alueen asukkaat tai toimijat eivät halua lähistölleen toimintaa tai ihmisryhmiä, joita vierastavat. Tällainen toiminta saattaa liittyä muun muassa vammais-, päihde-, tai maahanmuuttajatyöhön. Ristiriidat saattavat liittyä myös toiminnasta aiheutuvaan todelliseen tai oletettuun häiriöön, joka voi aiheuttaa valituksia. Mahdollista epäsuopeaa suhtautumista tilapäiskäyttöön virkavallan tai tilan omistajan puolelta epäiltiin kolmessa vastauksessa.

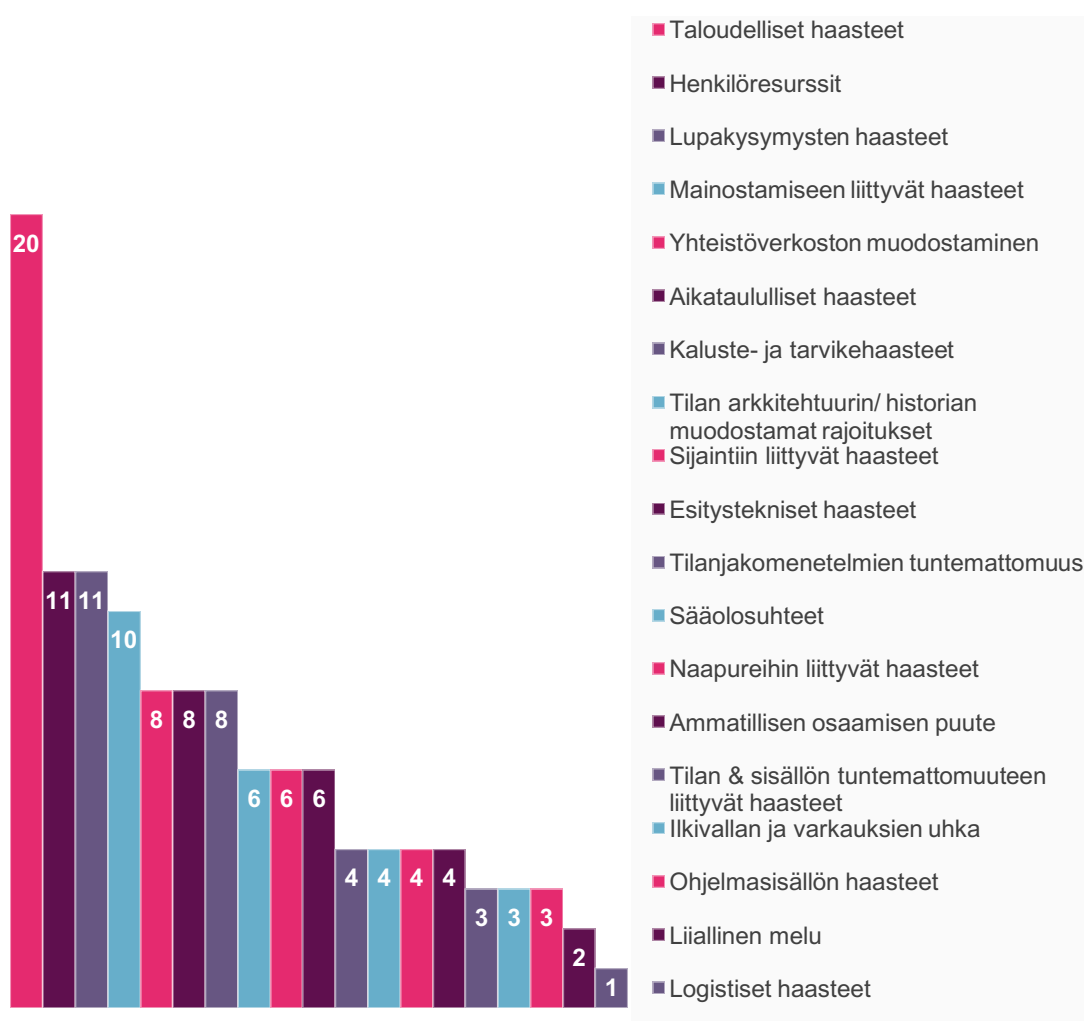
Tämänkaltainen positiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen perustuva tapahtumakonseptin joutuisi varautumaan siihen kohdistuvaan vihaan ja uhkauksiin. Tämän ei mielestäni kuitenkaan pidä antaa estää tapahtuman järjestämistä. – Viestinnän opiskelija, 2016

Liian korkea osallistumiskynnystä piti mahdollisena haasteena neljä vastaajaa. Osallistumiskynnystä ajateltiin aiheuttavan sellaisen toiminnan, jota kohtaan on entuudestaan ennakoasenteita tai jota ulkopuoliset pitävät itselleen vieraana tai vaikeasti lähestyttävänä ”pienen piirin puuhasteluna”. Lisäksi tilapäiskäytön onnistumista epäroitiin haja-asutulla alueella, sillä helppo saavutettavuus koettiin tärkeänä ehtona tilapäiskäytön onnistumiselle.

Kolmessa tehtävässä pohdittiin tilapäiskäytön kohtaamia haasteita, mikäli se sijoittuu sosiaalisesti heikompiaiselle alueelle. Sosiaalisiksi haasteiksi nostettiin esimerkiksi ilkeivallan uhka sekä kohdealueella yhteisöllisyyden puute. Ilkeivallan pelättiin vaikeuttavan esimerkiksi yhteisöllisen taidetoiminnan toteuttamista.

5.4 Haasteita tuotannossa tilapäisessä tilassa

Vastauksissa kävi hyvin ilmi opiskelijoiden tuotannolliset huolet ja epäroimiset. Opiskelijat ideoivat erityisesti ennakkotehtävissä ennakkoluulottomasti tilapäiskäyttöä, mutta samalla huomioivat mahdolliset eteen tulevat vaikeudet. Olen kuvannut vastausten jakautumista kuviossa 9.

Kuvio 7. Maininnat tuotannon haasteista tilapäiskäytössä

Useimmissa tapauksissa, 20 tehtävässä, mainittiin haasteeksi taloudelliset resurssit. Tällä tarkoitettiin niin ohjelman palkkiokuluihin kuin myös tapahtuman puitteiden toteuttamiseen tarvittavia resursseja. Monessa tapauksessa nähtiin rahallisen avustuksen olevan lähes välttämätön avoimen ja maksuttoman toiminnan järjestämiselle: ”Heikko varallisuustilanne ja kaikenpuolinen vyön kiristely on niin ikään uhka tämän kaltaisten avointen tapahtumien toteuttamiselle” kirjoitti historian opiskelija vuonna 2016. Huomionarvoista kuitenkin on, että yksikään loppuraportin vastaajista ei ollut maininnut taloudellisten resurssien puutetta, vaan kaikki epäilyt esitettiin ennakkotehtävissä. Tästä voi päätellä, että uhkakuvat niukoista resursseista eivät toteutuneet.

Henkilöresursseihin liittyvistä haasteista mainitsi yksitoista tehtävän vastaajaa. Toiminnan uskottiin olevan mahdollista toteuttaa myös pitkälle talkoovoimin, mutta henkilöresursseja uskottiin tarvittavan siihen runsaasti. Myöskään henkilöresurssien puutetta ei loppuraporteissa kuitenkaan mainittu.

Tarvittavien resurssien määrä riippuu luonnollisesti siitä, miten suuri tapahtumasta tahdotaan tehdä. Tärkein resurssi on varmasti henkilöresurssit. Ihmisiä tarvittaisiin tässä tapauksessa sekä ennen tapahtumaa – kaiken järjestämiseen, tuottajien kanssa puhumiseen, mainontaan, lupien hankintaan – että myös tapahtuman aikana ja sen jälkeen – järjestyksen valvonta, siivoaminen, opastus ja tiedotus jne. – Maantieteen opiskelija, 2014

Lupakysymyksiin ja -käytäntöihin liittyvistä haasteista mainitsi yksitoista henkeä. Useassa tapauksessa pohdittiin tilapäiskäytön kohtaavan laajoja sääntömääräyksiä, joista monet vastaavat pysyvän käytön säädäntöä. Tämä nähtiin ongelmallisena ja tilapäiskäytön aloittamista hankaloittavana asiana. Esille nousi lisäksi sääntöjen ja lupien hajanaisuus sekä epäselvyys, mikä taho vastaa mistäkin asiasta. Tällaisen tilanteen nähtiin tulevan vastaan erityisesti tilapäiskäytössä, joka on monesti viranomaisille eräänlaista harmaata aluetta.

Suomessa lainsäädäntö vaikeuttaa kansalaisten mahdollisuutta ottaa tilaa omaan käyttöönsä tai luoda väliaikaista toimintaa yhdistysten voimin. Tämän huomasimme hyvin järjestäessämme Vapaampi Helsinki tapahtumaa. On huomioitava paloturvallisuussäännökset, ruuan myymiseen ja varastointiin on omat lupansa. Vaikka tilat olisivat tyhjiillään tai vajaa käytössä, niin tapahtumien järjestäminen alueella vaatii vaivannäköä ja lupien hankintaa. – Maantieteen opiskelija, 2013

Kymmenessä työssä mainittiin markkinointiin liittyvän haasteita. Arveluttavia asioita olivat esimerkiksi tapahtuman houkuttelevuus, jos se on vain lyhyen, ennalta määrätyn ajan olemassa. Monet tilapäiskäyttökonseptit perustuivat laajan yleisön tavoittamiseen. Oh-

jelman nähtiin toimivan vain, jos siihen osallistuu eri ikäisiä ihmisiä eri yhteiskuntaluokista. Tässä nähtiin haasteena esimerkiksi erilaisen, omaan lähipiiriin kuulumattoman yleisön tavoittaminen, esimerkkinä eläkeläiset ja lapsiperheet.

Mainostus on hyvin tärkeässä roolissa. Jos ketään ei tule paikalle, on tapahtuma merkityksetön. Mahdollisimman monen saaminen mukaan palvelee kaikkia. Mainostusta voi tehdä yliopistomaailmassa aika helposti, mutta tavallisten ihmisten mukaan saaminen on vaikeampaa ja siihen joutuu käyttämään myös jonkin verran varoja. – Maantieteen opiskelija, 2014

Kahdeksassa työssä mainittiin haasteet liittyen yhteistyöverkostojen muodostamiseen. Opiskelijat osasivat nimetä mahdollisia yhteistyökumppaneita, mutta eivät tiedäneet miten heitä tulisi lähestyä. Joissain tapauksissa epäroitiin eri tahojen suhtautumista tilapäiskäyttöön.

Yhtä lailla kahdeksan vastaajaa koki, että tilapäiskäytön onnistumisen kannalta merkittävin resurssi tilan lisäksi on aika. Monen prosessin, kuten ohjelman suunnittelun, lupaselvittelyjen, tarvittavan materiaalin hankinnan, yhteistyökumppanuuksien sopimisen sekä mainostuksen, uskottiin vaativan enemmän aikaa kuin mitä projektikurssin tiukka aikataulu antoi myötä.

Kahdeksassa vastauksessa todettiin kalusteiden ja tarvikkeiden olevan erityisen tärkeitä monen tilapäiskonseptin kannalta. *“Se, että emme saa tarvittavia materiaaleja tilan rakentamiseen, voi vaikeuttaa toteutusta huomattavasti”* totesi visuaalisen taiteen ja kulttuurin opiskelija vuonna 2016. Moneen konseptiin, kuten esimerkiksi “päiväunitilan” toteuttamiseen, sisältyi merkittävä määrä rakennus- ja sisustustyötä, mikä vaati materiaalliresursseja.

Ohjelmasisällön muodostamiseen ja sen toteuttamiseen pureuduttiin kolmessa vastauksessa. Haasteita nähtiin tarpeeksi mielenkiintoisen sisällön saamisessa kuin myös sen toimivuudessa tilapäisessä paikassa. Lisäksi huomiota sai ohjelman vastaanotto yleisön silmin. Tämä korostui erityisesti tilapäiskäyttökonsepteissa, joissa yleisö oli aktiivisessa roolissa.

Mietin ideointivaiheessa kovasti tavallisten kaupunkilaisten motivaatiota toisaalta osallistua tämänkaltaiseen tapahtumaan ja toisaalta tulla itse vetämään omaa työpajaa. Kuinka halukkaita ihmiset ovat jakamaan omaa tietoaan ja millaista tietoa he ajattelevat voivansa jakaa? Miten tapahtumasta saisi rennon ja mukavan, yhteisfiilistä henkivän ja toisaalta kiinnostavan ja vetävän kokonaisuuden? - Maantieteen opiskelija, 2013

Kuusi vastaajaa pohti kohdealueen tilan soveltuvuutta tilapäiskäyttökokeilulle yleisellä tasolla sekä konkreettisesti. Esimerkiksi suojellun rakennuksen (L3-makasiini) asettamat rajoitteet arveluttivat vastaajia. Lisäksi joissain vastauksessa mainittiin tilan alkuperäisen käyttötarkoituksen jättämä perintö, mikä voisi olla esteenä esimerkiksi ohjelman toteutamiselle.

Saman verran ilmaistiin huolia esitysteknisistä haasteista. Vastauksissa osattiin varautua vaikeuksien ilmenemiseen, mutta käytännön ratkaisuja ei osattu nimetä ja omaa osaamista epäiltiin. Tämä korostui ideoissa, joissa esitystekniikalla oli suuri rooli kuten elokuvanäytöksissä, musiikkiesityksessä ja klubitapahtumissa.

Sääolosuhteet mahdollisena haasteena mainittiin neljässä vastauksessa. Tämä tarkoitti esimerkiksi ulkoalueilla suunnattujen ohjelmien riskialttiutta huonolle säälle, jolloin osallistuminen toimintaan olisi epämielikästä. Lisäksi kuusi vastaajaa piti tapahtuman huonoa saavutettavuutta osallistumiskynnystä kasvattavana haasteena.

Neljässä vastauksessa pohdittiin tilan jakamiseen liittyviä haasteita. Tilan jakaminen nähtiin tärkeänä toimenpiteenä, sillä ohjelman haluttiin olevan monipuolista ja aktiivista useammassa paikassa samaan aikaan. Lisäksi monet ohjelmanumerot ja aktiviteetit kuten musiikkiesitykset taikka skeittaaminen olisi vaikea toteuttaa yhtenäisessä tilassa mahdollisen melun takia.

Taidemuseo koostuu avoimesta tilasta, joka on eroteltu huoneiksi puolikkailla seinillä. Ilman ylimääräisiä väliseiniä voi olla vaikeaa eristää ääntä esim. puheenvuorojen ajaksi. Tilaa on varmasti myös mahdollista jakaa eri konstein, mutta en tässä suunnitelmassani sitä halunnut tehdä, koska tiedän olemassa olevista tilanjakomenetelmistä hyvin vähän. – Sosiaalitieteiden opiskelija, 2014

Yhtä lailla neljässä työssä mainitaan ammatillisen osaamisen puute. Sen ei nähty olevan ylipääsemätön este mutta se herätti epäilyksiä eri osa-alueisiin osallistumisesta, esimerkiksi markkinointiin ja aikataulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Omaan osaamiseen liittyvät tekijät nousivat esiin myös monen muun edellä mainitun vastauksen taustalla.

Kolmessa vastauksessa mainittiin haasteeksi ilkvallan ja varkauksien uhka. Avoimen tilapäiskäytön koettiin olevan houkutteleva ulkopuolisille hyödyntävoittelijoille, jolloin esimerkiksi arvokas irtaimisto sekä taiteilijoiden työt olisivat uhattuina.

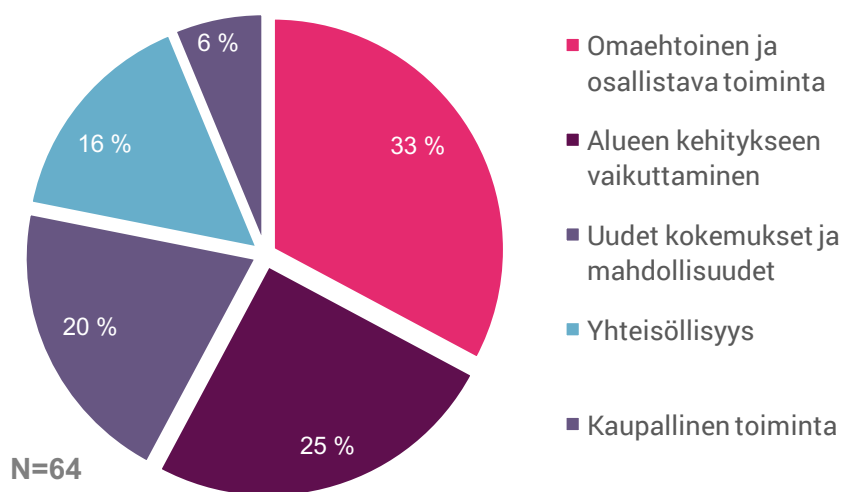

Melun aiheuttamat haasteet mietityttivät kahta vastaajaa. Tämä korostui kohdealueissa, joissa on asutusta. Esimerkiksi musiikki- ja klubitoinnille koettiin olevan tarvetta mutta naapurisovun ylläpitoa pohdittiin.

Lisäksi yhdessä vastauksessa pohdittiin logistisia haasteita. Haastavia ja logistisesti rajallisia tapahtumapaikkoja ei varsinaisesti nähty ongelmallisena, mutta ohjelman toteuttamisen kannalta koettiin kulkuneuvojen kuten pakettiautojen käytön mahdollisuus tärkeänä.

5.5 Yhteenveto yleisistä teemoista

Tässä luvussa esittelen teemat, jotka muodostin tiivistämällä edellä avaamieni vastausten perusteella. Luokittelin vastaukset isompiin ryhmiin, jotta sain paremman kokonaiskuvan siitä, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita tilapäiskäytöissä nähtiin. Kuvaan mahdollisuuksia tilapäiskäytössä ilmiönä kuviossa 10.

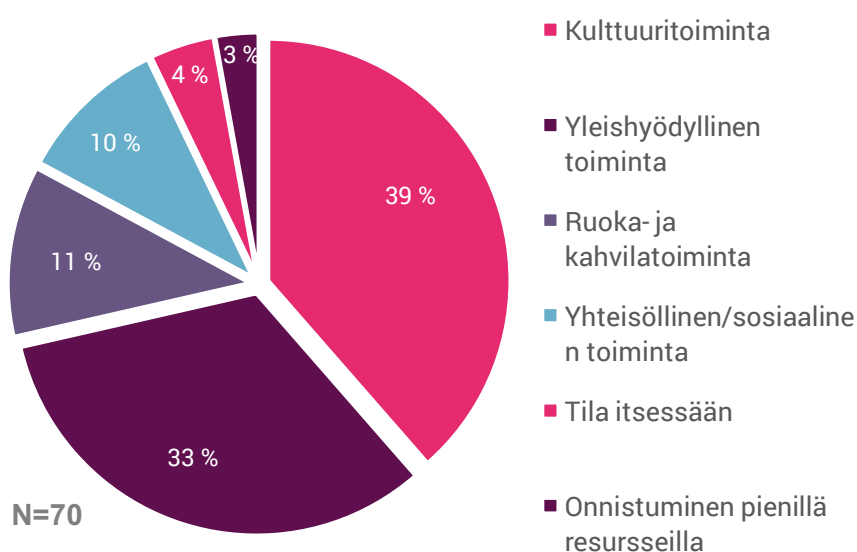
Kuvio 8. Mahdollisuudet tilapäiskäytössä ilmiönä

Suurimman ryhmän muodostaa omaehtoinen ja osallistava toiminta. Tämä sisältää vastaukset, joissa mainitaan seuraavat asiat: asukaslähtöinen toiminta, kaupunkilaisten osallistaminen, epäkaupallinen oleskelu sekä maahanmuuttajien osallistaminen. Tähän teemaan liittyviä asioita mainittiin kolmasosassa vastauksia.

Toiseksi suurimman ryhmän muodostaa yhteisöllisyyteen liittyvät vastaukset ja siihen sisältyvät vastaukset, joissa mainitaan mahdollisuus yhteisöllisyyden sekä kohtaamisten lisäämiseen. Tämä teema mainittiin neljäsosassa vastauksia.

Kolmas ryhmä on uudet kokemukset ja mahdollisuudet. Tähän teemaan sisältyvät vastaukset, joissa mainittiin uusien asioiden oppiminen ja jakaminen, esiintymismahdollisuuksien tarjoaminen aloitteleville esiintyjille sekä jonkin uuden tarjoaminen. Tähän liittyy viidesosa vastauksista.

Viimeisin ja pienin ryhmä on mahdollisuus kaupalliseen toimintaan.

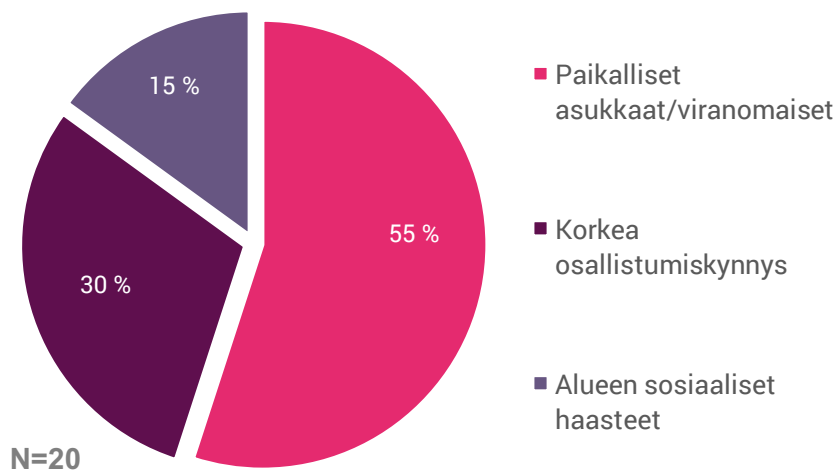

Kuvio 9. Mahdollisuudet tuotannossa väliaikaistilassa.

Suurin ryhmä kuviossa 11 kuvaamassani mahdollisuuksissa tuotannossa väliaikaistilassa on kulttuuritoiminta. Se sisältää konsertti-, klubi- tai festivaalitoiminnan, taide- ja teatteritoiminnan sekä musiikki- ja kulttuuritoiminnan. Tähän liittyi reilu kolmasosa vastauksista.

Toiseksi eniten mainintoja sai yleishyödyllinen toiminta, johon luokittelin korjaus- tai työpajatoiminnan, kirpputori- tai kierrätystoiminnan, opiskelutoiminnan sekä liikunta- ja hyvinvointitoiminnan. Tähän teemaan viitattiin kolmasosassa vastauksia.

Kolmas ryhmä on ruoka- ja kahvilatoiminta, joka mainittiin noin kymmenesosassa vastauksia. Neljäs ryhmä on yhteisöllinen ja sosiaalinen toiminta, johon sisältyvät sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuus sekä lapsille järjestetty toiminta. Niihin viitattiin joka kymmenennessä vastauksessa. Pienimmät ryhmät ovat tila itsessään sekä onnistuminen pienillä resursseilla.

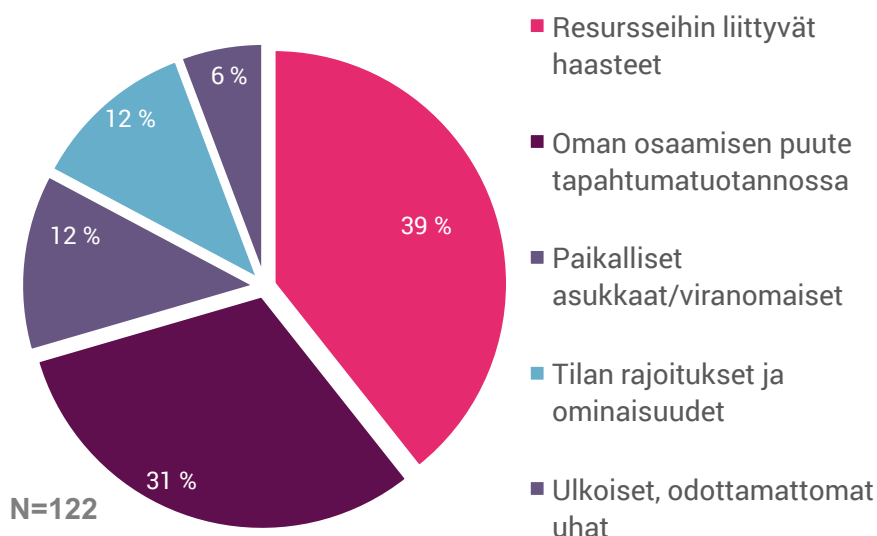

Kuvio 10. Haasteet tilapäiskäytössä ilmiönä.

Tilapäiskäytön ilmiöön liittyvissä haasteissa suurin ryhmä oli paikalliset asukkaat tai viranomaiset – yli puolet vastauksista liittyi tähän teemaan. Luokittelin ryhmään nimby-ilmiöön, ristiriitoihin ja toiminnan vastustamiseen sekä viranomais- ja lupa-asioihin liittyvät vastaukset.

Toiseksi suurin ryhmä oli pelko korkeasta osallistumiskynnyksestä. Teemaan liittyvät tapahtuman vaikeaan sijaintiin, vaikeastilähestyttävyyteen sekä huonon sään riskiin viittaavat vastaukset. Niitä mainittiin kolmasosassa vastauksia.

Viimeinen ja pienin teema oli alueen sosiaaliset haasteet, joihin viitattiin yli kuudesosassa vastauksia. Tähän teemaan luokittelin vastaukset, joissa mainittiin lähiöiden sosiaaliset haasteet sekä yhteisöllisyyden puute kaupungissa.

Kuvio 11. Haasteet tuotannossa väliaikaistilassa.

Tilapäiskäytön tuotantoon liittyvissä haasteissa yleisin teema oli resursseihin liittyvät uhat. Nämä mainittiin yli kolmasosassa vastauksista. Luokittelin tähän ryhmään taloudelliset haasteet, aikataululliset haasteet, henkilöresurssit, kaluste- ja tarvikekysymykset sekä logistiset haasteet.

Toiseksi suurin ryhmä oli oman osaamisen puutteellisuus. Tähän teemaan liittyi monenlaisia kysymyksiä: tilanjakomenetelmien tuntemattomuus, tilan tuntemattomuus, yhteistyöverkoston muodostamisen vaikeus, esitystekniset kysymykset, mainostaminen, ohjelmasisällön muodostaminen sekä yleisesti oman ammatillisen osaamisen puute. Näihin viitattiin noin kolmasosassa vastauksia.

Kolmas teema oli paikalliset asukkaat ja viranomaiset. Näitä olivat naapureihin sekä lupakysymyksiin liittyvät haasteet. Mainintoja ne saivat noin kymmenesosassa vastauksia.

Neljänneksi yleisin teema oli tilan rajoitukset ja ominaisuudet. Ryhmään kuuluivat tilan historian ja arkkitehtuuriin liittyvät rajoitukset, sijainnin vaikeus sekä liiallisen melun riski tilassa. Näihin viitattiin noin kymmenesosassa vastauksia.

Viimeisenä ja pienimpänä ryhmänä oli odottamattomat ulkoiset uhat. Näitä olivat huonot sääolosuhteet sekä ilkivalta ja varkaudet.

6 Pohdintaa

Tilapioneerit-projektikurssien tehtävien vastauksissa korostui opiskelijoiden vahva kiinnostus ja ihanne sosiaalisen, osallistavan ja yhteisöllisen toiminnan mahdollisuuteen väliaikaistiloissa. Tilat nähtiin lähtökohtaisesti erilaisina kuin kaupalliset tai muut tilat, joiden käyttötarkoitus on määritelty jonkun muun toimesta. Harvassa vastauksessa toivottiin tilapäiskäytöstä kaupallisen toiminnan mahdollisuutta, mihin saattaa toki myös vaikuttaa opiskelijoiden koulutustausta – mukana ei ollut käytännössä ollenkaan kaupallisten tai teknisten alojen opiskelijoita. Tilapäiskäytön mahdollisuuksissa nähtiin monia samoja asioita kuin Hernbergin (2014) tutkimuksessa.

Väliaikaistiloihin tuntui monella liittyvän ajatus, että niissä eivät vaikuta samanlaiset hierarkiat ja valta-asetelmat kuin muualla: niissä osallistujat tai asukkaat voivat olla aktiivisia toimijoita passiivisten kuluttajien sijaan. Opinnäytetyöni perusteella voikin päätellä, että tämänkaltaisille, vapaammille ja yhteisöllisyyttä mahdollistaville tiloille on kysyntää. Samaa voi päätellä myös edellä esittelemistäni pidempiaikaisista tilapäiskäyttöesimerkeistä, joissa yhdistyy monipuolinen kulttuuritarjonta, epäkaupallisuus ja matala kynnys, esimerkiksi Kalasataman konttiaukio, Konepajan Bruno ja Tampereen Hiedanranta.

Vastauksissa näkyi myös useiden projektikurssin osallistujien kiinnostus kaupunkikehitykseen ja -aktivismiin yleensä. Moni näki tilapäiskäytöt ja toteutetun tuotannon mahdollisuutena vaikuttaa erityisesti kaupungin tai asuinalueen kehitykseen. Peipisen (2012, 27) näkemyksen mukaan nykyisillä nuorilla onkin entistä enemmän kiinnostusta vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen erityisesti tilankäytön ja tilan haltuunoton kautta. Toisaalta on vaikea ajatella, että Tilapioneerit-tuotannot jatkuisivat alueella joidenkin opiskelijoiden toivomana pysyvänä toimintana ilman alueen asukkaiden tiiviimpää osallistumista tuotantoon.

Jos Tilapioneerit-toiminnan haluaisi kytkeä tiiviimmin aluekehitykseen, saattaisikin olla järkevää keskittyä yhteen, tarkemmin rajattuun ongelmaan tai ideaan, johon myös paikalliset toimijat sitoutuvat. Yhden tapahtuman sijaan voitaisiin myös toteuttaa pidempikestoinen osallistava toiminta. Tähänastiset kurssin tuotannot ovat olleet aina eräänlaisia kompromisseja, joissa lähes 20 opiskelijaa toteuttaa omaa ideaansa yhteen tapahtumaan. Tällöin toki kurssin luonne muuttuisi, eikä lopputapahtuma sitouttaisi opiskelijoita

välttämättä yhtä hyvin. Ratvion (2017) mukaan projektikurssilla myös käytetään tapahtumallisuutta työkaluna, sillä yksittäiseen tapahtumaan on helpompi houkutella mukaan ihmisiä.

Opiskelijoiden näkemyksistä oli havaittavissa kiinnostuksesta huolimatta ammattituottajan kokemuksen puute. Uhkia ja haasteita arvioitaessa tekniset tarpeet sekä infrastruktuuriin ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset olivat hyvin pienessä tai olemattomassa roolissa. Kuitenkin moni projektikurssin tuotannoista toteutettiin varsin erikoisissa ja haastavissa tiloissa, joiden soveltaminen tapahtumakäyttöön vaati paljon työtä ja kekseliäisyyttä ammattituottajaltakin. Monet opiskelijoiden nimeämät haasteet liittyivät heidän itsekkin tiedostamaansa vähäiseen osaamiseensa tai epävarmuuteensa. Voikin todeta, että Tilapioneerit-projektikurssin kaltaisessa toimintamallissa fasilitoijana toimivan kulttuurituottajan mentorointi ja tuotannollinen työ on varsin merkittävässä roolissa.

Kaikki Tilapioneerit-projektikurssit on toteutettu suhteellisen pienillä taloudellisilla resursseilla: käytettävissä on ollut tila, jonkun verran esitystekniikkaa ja kalusteita sekä pieni määrä rahaa. Materiaalisten resurssien vähäisyys mainittiinkin haasteeksi yli neljäsosassa ennakkotehtävistä. Kuitenkaan loppuraporteissa taloudellisten resurssien puutetta ei maininnut yksikään vastaajista. Tästä voinee päätellä, että pienillä resursseilla saatiin toteutettua varsin suuria tuotantoja. Käytössä oli muunlaisia resursseja: osallistujat hyödynsivät henkilökohtaisia verkostojaan, sosiaalista mediaa ja erilaista osaamistaan. Myös Urban pioneers -teoksessa (2007) nostetaan henkilökohtaiset suhteet ja verkostot hyvin tärkeiksi tilapäiskäyttöjen onnistumisen kannalta.

Olen opinnäyteydessäni perehtynyt tilojen väliaikaiskäyttöön ja sen mahdollisuuksiin projektikurssille osallistuneiden opiskelijoiden näkökulmasta. Kurssin, tilankäytön ja alueiden kehittämiseksi olisi kiinnostavaa tutkia aihetta myös alueiden ja niiden pysyvien toimijoiden näkökulmasta. Tämä toisi tietoa siitä, millaisia vaikutuksia Tilapioneerit-toiminnalla on ollut alueella ja onko sillä ollut merkitystä kaupunginosan kehitykseen. Tutkimuksessa voisi haastatella niin tilan hallinnoijaa, alueen päättäjiä, asukkaita kuin muita paikallisia toimijoitakin. Toimintamallin kokeilemista ja kehittämistä yliopistokurssi-kontekstin ulkopuolella olisi myös kiinnostavaa kokeilla.

Periaatteessa samankaltaisella mallilla voitaisiin toteuttaa kaupunki- ja aluesuunnitteluun tähtääviä projekteja myös esimerkiksi alueen asukkaiden tai muiden aiheesta innostuneiden kesken. Kaupungin puolelta korvauksetta käyttöön annettu tila on varsin

pieni panostus suhteessa siihen, kuinka paljon kehittämistyössä hyödynnettävää tietoa, ideoita ja kokemuksia se voi näin saada käyttöönsä. Samalla toimintamalli tukisi Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa korkealle nostettua tavoitetta osallistaa kaupunkilaisia kaupungin suunnitteluun ja kehittämiseen (Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2013-2016 verkkosivut).

Osallistamisen ja kehittämistyön lisäksi tilojen tarjoaminen esimerkiksi kulttuuri- ja yrityskäyttöön voi olla kaupungeille myös pr-työtä ja kilpailuvaltti, jolla houkutellaan uusia asukkaita ja toimijoita. Esimerkiksi Hernberg, Hyppönen ja Siitonen (2012, 32) esittävät, että monet suurkaupungit houkuttelevat luovia toimijoita ja kehittävät kaupunginosiaan kiinnostavien tilapäiskohteiden avulla. Myös Helsingin tulisi heidän mukaansa hyödyntää tätä mahdollisuutta.

Onkin nähtävissä, että väliaikaistilojen käyttö tulee jatkumaan ja monipuolistumaan sitä mukaa kun yhä enemmän tilaa jää tyhjilleen. Luovia keinoja uusien käyttötarkoitusten löytämiseksi tarvitaan. Erityisen ajankohtaista tämä on Helsingin kaupungilla, joka omistaa merkittävän määrän kiinteistöjä. Toisaalta pysyvän ja väliaikaisen tilan raja tulee samalla hälvenemään: erilaiset kokeilut johtavat myös pysyvään, esimerkiksi kaupalliseen toimintaan. Viime vuosina tilojen hallinnoijien suhtautuminen tilojen väliaikaiskäyttöön niin Helsingissä kuin muualla on muuttunut myönteisemmäksi, vaikka edelleen ilmenee tilanteita, joissa juhlapuheet ja todellisuus eivät kohtaa.

Tilapioneerit-kurssien aikana käymissämme neuvotteluissa on myös ilmennyt, että kaupungin osa tilapäiskäytön mahdollistamisesta ei ole mutkaton: Helsingin kaupunki ei lähtökohtaisesti voi vuokrata tiloja vastikkeetta tai alle minimihinnan, jotta sen ei katsottaisi subventoivan jotakin toimintaa. Myös tiloja hallinnoivan Tilakeskuksen jatkuva ruuhka vaikeuttaa kyselyihin vastaamista – kaikkia aloitteita ei yksinkertaisesti ehditä käsitellä. Jouhevampi tilapäiskäyttö vaatisi nykyisen toimintamallin päivittämistä.

Lähteet

Haasteena lähiö - asukastoiminta aluekehittämisessä -projektiurssin verkkosivu. [verkkodokumentti]. Saatavuus <<http://blogs.helsinki.fi/haasteenalahio>> (luettu 24.04.2017)

Heikonen, Juhana 2010. Helsingin Sörnäisten Kruununmakasiinin rakennushistorian selvitys. RY Rakennettu ympäristö. Lehti 2/2010. Sivu 35. Saatavuus<<http://www.rakennustieto.fi/lehdet/ry/index/lehti/5tUpg2PTI.html>> (luettu 24.04.2017)

Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2013-2016. Saatavuus <http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf> (luettu 24.04.2017)

Helsingin kaupungin hallitus 10.8.2015. Alueen ja rakennuksen varaaminen Kiinteistö Oy Kaapelitalolle liike-, näyttely-, kulttuuri- ja tapahtumatilojen suunnittelua varten (Länsisatama, Jätkäsaari, suunniteltu tontti 20803/5, L3-makasiini). [verkkodokumentti]. Saatavuus<<https://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2015-004756/khs-2015-26>> (luettu 24.04.2017)

Helsingin kaupunki. Suvilahti-työryhmän raportti 2007. Helsingin kaupunki. Talous- ja suunnittelukeskus. Saatavuus<http://www.hel.fi/static/helsinki/paatosasiakirjat/Kh2007/Esityslista45/Liitteet/Suvilahti-tyoryhman_raportti_31.10.2007_ja_liitteet_1-3.pdf?Action=sd&id=%7BDDEC4374-D5D9-4F3C-B66D-D5E7340B30F9%7D> (luettu 26.04.2017)

Helsingin Satama Oy:n verkkosivut. Historia. Saatavuus <<http://www.portofhelsinki.fi/helsingin-satama/historia>> (luettu 26.04.2017)

Hernberg, Hella 2014. Tyhjät tilat. Näkökulmia ja keinoja olemassa olevan rakennuskannan uusiokäyttöön. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavuus<<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135964>> (luettu 24.04.2017).

Hukkatila Oy:n verkkosivut. Saatavuus <<http://hukkatila.fi/palvelut>> (luettu 26.04.2017)

Hukkatila ry:n verkkosivut. Saatavuus <<http://hukkatilary.tumblr.com/kesasiirtola2012>> (luettu 26.04.2017)

Huttunen, Jaakko 2016. Tilapäisten käyttöjen hyödyntäminen strategisessa maankäytön suunnittelussa - Tapaustutkimus Vantaan Aviapoliksen tilapäiskäyttöpotentiaalista. Pro gradu -tutkielma. Helsingin Yliopisto: Geotieteiden ja maantieteen laitos Saatavuus <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/169291>> (luettu 24.04.2017)

Ilmavirta, Tuomas 2008. Kaupunkiasuminen ja gentrifikaatio. Pasilan konepaja-alueen muutoksen tarkastelua teoksessa Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus Jakonen, Jani (toim.) 07.08.2012. Mopopärinä kiirii meren yli Katajanokalle asti. [verkkodokumentti]. Helsingin Uutiset. Saatavuus<<http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/120403-mopoparina-kiirii-meren-yli-katajanokalle-asti>> (luettu 24.04.2017)

JIT (Just-in-time) ja imuohjaus. [verkkodokumentti]. Logistiikan maailma. Saatavuus <[http://www.logistiikanmaailma.fi/wiki/JIT_\(Just-in-time\)_ja_imuohjaus](http://www.logistiikanmaailma.fi/wiki/JIT_(Just-in-time)_ja_imuohjaus)> (luettu 24.04.2017).

Kananen, Jorma 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

KIRJOITTAJAT 2012. Sarana. Narahtava kaupunkilehti tilojen, rakennusten ja alueiden väliaikaiskäytöstä. Toim. Johnson, Hannaliisa. Pääkaupunkiseudun koheesio- ja kilpailukykyohjelma PKS -KOKOn Luova pääkaupunkiseutu -valmisteluhankkeen päätösjulkaisu. Saatavuus<<http://www.luovasuomi.fi/www.luovasuomi.fi/article/1167.html>> (luettu 24.04.2017)

Kliffa Innovations Oy:n verkkosivut. Saatavuus <<http://kliffainnovations.com/KLIFFA/>> (luettu 26.04.2017)

Lehtovuori, Pasi & Ruoppila, Sampo 2011. KAUPUNKIKIIHDYTIN. Tilapäiset käytöt kehittämisen voimavarana. Ympäristöministeriö, kaupunki-innovaatiot-ohjelma. Saatavuus <http://www.livady.fi/303/kaupunkikiihdytin_pieni.pdf> (luettu 24.4.2017).

Lehtovuori, Pasi. & Ruoppila Sampo 2012. Temporary uses as means of experimental urban planning. Serbian Architectural Journal. 4/2012, 29–54. Saatavuus<http://www.academia.edu/6067024/Temporary_uses_as_means_of_experimental_urban_planning> (luettu 24.4.2017).

Lindberg, Noora 2012. Ulkotilojen tilapäiskäyttöjen hyödyntäminen osana Helsingin kaupunkikuvaa. Case Kalasataman tilapäiskäytöt. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu: Lepaan toimipiste. Saatavuus <<https://www.theseus.fi/handle/10024/44844>> (luettu 24.04.2017)

Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija 2016. Kaupunkiaktivismi voimavarana. Kvartti. 3/2016. Saatavuus <<http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaupunkiaktivismi-voimavarana>> (luettu 24.4.2017).

Ottosson, Viktoria 2014. De skapade rum för kulturen. Arkitektur 8/2014. Sivut 42-48. Saatavuus <<https://issuu.com/arkfab/docs/141204124945-1e14838d5c6d4d12b02c915632d4e8a0>> (luettu 26.04.2017)

Peipinen, Vesa 2012. Oikeus kaupunkiin! -Oranssi kaupunkiliikkeenä. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavuus <<https://www.theseus.fi/handle/10024/45981>> (luettu 24.04.2017)

Peltonen, Meri (toim.) 8.11.2016. Tilapioneerit avaavat uusia kaupunkitiloja. [verkkodokumentti]. Saatavuus<<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/tilapioneerit-avaavat-uusia-kaupunkitiloja>> (luettu 24.04.2017)

Ratvio, Rami 24.03.2017. Suullinen tiedonanto.

Salmela, Marja (toim.) 8.3.2016. Espoo houkuttelee hipstereitä – Keran teollisuusalueelle suunnitellaan uutta elämää. [verkkodokumentti]. Helsingin Sanomat. Saatavuus<<http://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002890070.html>> (luettu 24.04.2017)

Tampereen kaupunki, Hiedanrannan kehitysohjelma 2017. Hiedanrannan vuosiraportti 2016. Kurkistuksia kaupunginosan suunnitteluun, väliaikaiseen tekemiseen ja näkyvyyteen. [verkkodokumentti]. Saatavuus<<http://valiaikainenhiedanranta.fi/materiaalit/hiedanrannan-vuosiraportti-2016>> (luettu 24.04.2017)

Tampereen kaupunki, Hiedanrannan kehitysohjelma 2017. Hiedanrannan esite. [verkkodokumentti]. Saatavuus<<http://valiaikainenhiedanranta.fi/materiaalit/hiedanrannan-esite>> (luettu 24.04.2017)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turun Sanomat 26.2.2015. Keskusta näivetty - Turun liiketiloja jaetaan nyt ilmaiseksi. [verkkodokumentti]. Turun Sanomat. Saatavuus<<http://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/739964/Keskusta+naivetty++Turun+liiketiloja+jaetaan+nyt+ilmaiseksi>> (luettu 24.04.2017)

Turun Sanomat 28.1.2016. Sompasaunalle Helsingin kulttuuriteko -palkinto. [verkkodokumentti]. Turun Sanomat. Saatavuus<<http://www.ts.fi/kulttuuri/844504/Sompasaunalle+Helsingin+kulttuuriteko+palkinto>> (luettu 24.04.2017)

Urban Pioneers. Berlin: Stadtentwicklung durch Zwischennutzung. Temporary use and urban development in Berlin. 2007. Berlin: Senatsverwaltung für Stadtentwicklung Berlin & Jovis Verlag

Uutta Helsinkiä 27.12.2012. Konttiaukio Kalasatamassa sai tunnustuksen. [verkkodokumentti]. Uutta Helsinkiä. Saatavuus<<http://www.uuttahelsinki.fi/fi/uutiset/2012-01-27/konttiaukio-kalasatamassa-sai-tunnustuksen>> (luettu 24.04.2017)

Uutta Helsinkiä. Malmin lentokentän alue 2017. [verkkodokumentti]. Saatavuus<<http://www.uuttahelsinki.fi/fi/malmin-kentta>> (luettu 26.04.2017)

Vehkasalo, Jussi (toim.) 26.8.2016. Yli 10 000 allekirjoittajaa – adressi kirppari- ja tapahtumakeskuksen puolesta jätetään syyskuussa. [verkkodokumentti]. Helsingin Uutiset. Saatavuus<<http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/426546-yli-10-000-allekirjoittajaa-adressi-kirppari-ja-tapahtumakeskuksen-puolesta>> (luettu 24.04.2017)

Verkasalo, Aino 2012. Amatöörien elinympäristötaide lähiöissä. Alue ja Ympäristö. 1/2012. Saatavuus<http://www.kaupunkitutkimuksenpaivat.net/wp/wp-content/uploads/2013/04/Artikkeli_Verkasalo.pdf> (luettu 26.4.2017)

Projektiurssien verkkosivut:

Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat -projektiurssin verkkosivut 2013. Saatavuus<<http://blogs.helsinki.fi/uudettoimijat/kaupunkikulttuurikurssi/>> (luettu 26.04.2017)

Kaupunkikulttuuri ja uudet toimijat -projektiurssin verkkosivut 2014. Saatavuus<<http://blogs.helsinki.fi/uudettoimijat/kurssitiedot-2014/>> (luettu 26.04.2017)

Haasteena lähiö – asukastoiminta aluekehittämisessä -projektiurssin verkkosivut 2015. Saatavuus<<http://blogs.helsinki.fi/haasteenalahio/2015/08/23/kurssin-aikataulu-ja-rakenne/>> (luettu 26.04.2017)

Tilapioneerit – projektikurssi tilapäiskäytöistä aluekehittämisessä -verkkosivut 2016.
Saatavuus <<http://tilapioneerit.fi/2016/03/16/ilmoittautuminen/>> (luettu 26.04.2017)